

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Lucija Primožič

Kakovost življenja študentskih družin v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Lucija Primožič

Mentorica: red. prof. dr. Tanja Renner

Kakovost življenja študentskih družin v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

KAKOVOST ŽIVLJENJA ŠTUDENSKIH DRUŽIN V SLOVENIJI

Študentske družine v Sloveniji so zaradi svojega socialno-ekonomskega položaja med bolj ranljivimi skupinami prebivalstva. Poleg neugodnega socialno-ekonomskega položaja je v Sloveniji pojav študentskih družin v socialnem okolju in družboslovni refleksiji spregledan, kar študentske družine še dodatno ogroža. Študentska družina zaenkrat še ni definicijsko opredeljena in pogostokrat se študente starše obravnava enako kot ostale študente. Kakovost življenja študentskih družin je v primerjavi z ostalimi oblikami družin velikokrat nižja. Študentje starši v večini primerov nimajo rešenega dolgoročnega stanovanjskega položaja, saj zaradi prenizkih dohodkov tekom študija ne uspejo privarčevati denarja, po končanem študiju pa ne morejo kandidirati za socialna stanovanja, ker v večini primerov ne izpolnjujejo pogojev. Zaradi prenizkih dohodkov, stanovanjskih in študijskih težav so pogosto odvisni od materialne in storitvene pomoči staršev. Država pri reševanju problematike študentskih družin ni dovolj (pro)aktivna; vlada bi morala najprej rešiti status študentskih družin, nato pa jim s primerno zakonodajo omogočiti dostojno kakovost življenja.

KLJUČNE BESEDE: študentske družine, kakovost življenja, socialna ranljivost, državna pomoč.

QUALITY OF LIFE OF STUDENT FAMILIES IN SLOVENIA

Student families in Slovenia are, due to their socio-economic status, deemed to be a substantially vulnerable social group. Their unfavourable social position is additionally uneased by the fact that general social environment and social reflection do not recognize the phenomenon of student-families. To date a notion of a student family is not yet legally defined, students-parents being regularly treated like non-parenting students. Consequently their quality of life tends to be lower if compared with other family types in Slovenia. Housing conditions for most of them are unenviable, since many of them live in dormitories that do not provide them with adequate conditions to raise the family. In most cases, students-parents don't have a proper long-term housing plan since they cannot save enough money during their study-process or apply for social housings because they usually do not meet the required criteria. Because of their low income and improper housing conditions, they are heavily dependent on material support and continuing assistance of their parents. Evidence shows a rather weak involvement of the State in this regard. Competent authorities should acknowledge student families and their special status by way of employing adequate legal remedies as well as social means, thus giving them an opportunity for a decent quality of life.

KEY WORDS: student families, quality of life, social vulnerability, state aid.

KAZALO

1 UVOD	5
2 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	7
2.1 Kakovost življenja.....	7
2.2 Študentske družine	8
3 SOCIALNI POLOŽAJ ŠTUDENTSKIH DRUŽIN	9
4 ZAKONI IN PRAVILNIKI, KI SE NANAŠAJO NA PRAVICE ŠTUDENTSKIH DRUŽIN	10
4.1 Denarni prejemki.....	10
4.2 Pravice, ki izhajajo iz študentskega statusa.....	12
4.3 Druge ugodnosti	13
5 PREGLED DOSEDANJIH RAZISKAV NA PODROČJU ŠTUDENTSKIH DRUŽIN.....	14
5.1 Vstop mladih v odraslo dobo – primer študentskih družin	14
5.2 Socialni položaj študentskih družin v Ljubljani – analiza stanovanjske preskrbe študentskih družin v Ljubljani ter možnosti ukrepov za izboljšave na primeru Ljubljane	15
6 EMPIRIČNI DEL.....	16
6.1 Cilj in namen raziskave	16
6.2 Metoda zbiranja podatkov	16
6.3 Predstavitev vzorca	17
7 PREDSTAVITEV IN INTERPRETACIJA ZBRANIH PODATKOV	18
7.1 Dejavniki, ki vplivajo na kakovost življenja študentskih družin	18
7.2 Sklep.....	28
7.6 Raziskovalna vprašanja	31
8 ZAKLJUČEK.....	34
9 LITERATURA.....	36
PRILOGA A: INTERVJU št. 1.....	39
PRILOGA B: INTERVJU št. 2	50
PRILOGA C: INTERVJU št. 3	60

1 UVOD

V zadnjih nekaj desetletjih opažamo v Zahodni družbi spremembe pri načrtovanju družinskega življenja. Mladi se danes odločajo za materinstvo v poznejših letih, ko izpolnijo vse pogoje, kot so: določena izobrazba, zagotovljena služba in primerno stanovanje, psihična pripravljenost na odgovorno starševstvo, stabilno razmerje s partnerjem idr. Pri odločitvi za starševstvo so za mlade prav tako pomembni zagotovljeni objektivni pogoji za usklajevanje dela in družine. Takšno vedenje je v današnji družbi že postalo družbena norma (Švab 2006). Študentske družine so pri tem izjema, saj so se študenti kljub še neizpolnjenim vsem omenjenim zahtevam, odločili za starševstvo. V primeru, ko so izpolnjeni vsi želeni pogoji, kot so dokončan študij, zagotovljena služba in stanovanje, je kakovost življenja v družini načeloma višja kot v družinah, kjer omenjeni pogoji niso v celoti zagotovljeni.

V svoji diplomski nalogi se bom posvetila raziskovanju kakovosti življenja študentskih družin v Sloveniji. Predstavila bom študentske družine in obravnavala poglobljene težave in ovire, s katerimi se soočajo študentske družine v Sloveniji. Moja izhodiščna predpostavka je, da je socialni položaj študentskih družin slab in da študentske družine spadajo med socialno bolj ranljive skupine prebivalstva. Predpostavljam tudi, da je študentskim družinam v Sloveniji namenjeno premalo skrbi in podpore s strani države. Pri študentskih družinah gre za situacijo, kjer se prepletata dva nasprotujoča si statusa - študentski in družinski. Za študente starše predstavlja dvojnost statusa še toliko večjo oviro, saj je obdobje študija navadno obdobje preživljanja z zelo omejenimi finančnimi sredstvi, obenem pa so to družine z majhnimi otroki, ki jih morajo študentje starši preživljati.

Namen naloge je bil s pomočjo polstrukturiranih intervjujev ugotoviti tipične probleme študentskih družin in njihovo kakovost življenja. Nalogo sem razdelila na teoretičen in empiričen del. V teoretičnem delu sem predstavila predpise in zakone, ki se nanašajo na pravice študentskih družin, opisala socialno ekonomski položaj študentskih družin v Sloveniji ter podala ugotovitve že obstoječih raziskav na temo študentskih družin. V empiričnem delu sem preko treh polstrukturiranih intervjujev želela pridobiti osnovno predstavo o kakovosti življenja študentskih družin v Sloveniji.

Postavila sem si tri raziskovalna vprašanja, ki sem jih nato preverjala na osnovi rezultatov intervjujev:

1. Ali se je socialno ekonomski položaj študentskih družin v Sloveniji izboljšal?
2. Se študentskim družinam posveča dovolj pozornosti, tako v prepoznavnosti, kot v podpori in pomoči?
3. Ali se študentske družine soočajo s slabšo kvaliteto življenja kot ostale oblike družin? (V ekonomskem, socialnem smislu in na ravni osebnega zadovoljstva z življenjem.)

2 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

2.1 *Kakovost življenja*

Kakovost življenja je zelo kompleksen in relativno nov pojem, saj so mu strokovnjaki začeli posvečati pozornost šele v 60. letih prejšnjega stoletja. Sistematično raziskovanje blaginje prebivalstva se je pričelo ob koncu druge svetovne vojne, ko je bila gospodarska rast pomemben indikator družbenega razvoja, vendar se je kmalu pokazalo, da zgolj gospodarska rast ne vodi nujno tudi k večji blaginji prebivalstva in tako se je spremljanju blaginje na agregatni ravni pridružilo spremljanje blagostanja ljudi na individualni ravni (Novak 1996, 352).

Izraz »kakovost življenja« se nanaša na psihofizično počutje posameznika in na okoliščine, ki oblikujejo njegovo življenje. Družboslovne vede zanima kakovost življenja družbe kot celote pa tudi posamezne kategorije v njej. Kakovost življenja družboslovci razumejo kot blaginjo prebivalcev neke družbe in jo ponavadi merijo z zadovoljstvom (Rode in drugi 2006, 38–39). Večina avtorjev govori o objektivnih in subjektivnih kazalcih kvalitete življenja, kot na primer: stanovanjske razmere, dohodek, zaposlenost, zadovoljstvo, čustveno ravnotežje itd (Černigoj Sadar 1995, 107). Kakovost življenja družboslovci merijo na podlagi zadovoljevanja materialnih, socialnih in pa tudi kulturnih potreb (Mandič 1996, 213). Allardt je opredelil tri vrste potreb, ki se merijo z objektivnimi in subjektivnimi kazalci in so bistvene za kakovostno življenje: imeti, ljubiti in biti. Potrebe, ki se uvrščajo pod kategorijo »imeti«, se zadovoljujejo z materialnimi viri in zajemajo bivalne in delovne razmere, zaposlitev, zdravje in izobrazbo. S potrebami, ki jih opredeljuje pojem »ljubiti«, mislimo na stike z drugimi ljudmi in na oblikovanje družbene identitete. To so socialne potrebe oziroma potrebe po pripadnosti. Kazalci teh potreb pa merijo odnose in stike v skupnosti, odnose v družini, prijateljstvo, odnose in stike s člani različnih prostovoljnih organizacij in odnose s sodelavci na delovnem mestu. Potrebe »biti« so osebne. Z njihovo zadovoljitvijo posameznik pridobiva samopotrditvev in osebno rast (Svetlik 1996, 170). Pojem »biti« opredeljuje potrebo po vključenosti človeka v družbo in po skladnem življenju z naravo, kjer je njegova pozitivna skrajnost osebni razvoj, negativna pa odtujenost, ki se jo meri s kazalci sodelovanja pri odločanju in dejavnostih, ki vplivajo na življenje posameznika glede na politično dejavnost ter zmožnost preživljanja prostega časa za smiselno delo in uživanje v

naravi (Allardt v Novak 1996, 12-20). Kakovost življenja ni statična kategorija, ki bi veljala nespremenjeno za celotno življenjsko obdobje posameznika oziroma družbene skupine. Pri kakovosti življenja so pomembne vrste dimenzij, ki se skozi čas odvijajo in spreminjajo na različnih ravneh. V Sloveniji v študijah o kvaliteti življenja opredeljujemo kvaliteto življenja članov družine z materialnimi in nematerialnimi viri, do katerih imajo dostop. S stopnjo obvladovanja teh virov navadno proučujemo naslednja področja: otroštvo in starši, krajevna in stanovanjska mobilnost, stanovanje in bivalno okolje, partnerske zveze in gospodinjstvo, otroci, zdravje, izobraževanje, delovni status in kariera, materialni standard, premoženje, varnost in prosti čas (Černigoj Sadar 1995; Drobnič 1996, 354).

2.2 Študentske družine

Študentske družine so »segment« študentov, ki imajo v času študija otroke oz. družino (Klub študentskih družin Slovenije). Študentska družina zaenkrat še nima svoje uradne definicije, prav tako pa tudi nima priznanih posebnih pravic oziroma posebno urejenega statusa študenta na Univerzi, ki bi opredeljeval študentske družine kot študenta in starša obenem, s posebnimi potrebami, ki se nanašajo na starševstvo. Študentske družine so v Sloveniji organizirane v obliki Kluba študentskih družin Slovenije, ki je prostovoljno in nepridobitno združenje članov. Svoj namen in cilje uresničuje tako, da:

- skrbi za boljši ekonomski, stanovanjski, pravni in socialni položaj študentskih družin;
- organizira praznovanja in različne družinske izlete, tako da svojim članom nudi razne ugodnosti pri prevozih, vstopninah itd;
- organizira varstvo otrok, ure pravljič, otroške delavnice ipd;
- podpira druženja članov na prostovoljni osnovi z namenom izmenjave izkušenj, medsebojnega spoznavanja, razumevanja in ustvarjanja občutka pripadnosti kolektivu in jim pri tem pomaga z nasveti;
- skrbi za uveljavljanje in ohranjanje statusa družine in informira člane in druge s potrebnimi informacijami (Status Kluba Študentskih družin Slovenije, 5. člen).

3 SOCIALNI POLOŽAJ ŠTUDENSKIH DRUŽIN

Pri analizi socialnega položaja študentskih družin je potrebno izhajati iz dejstva, da je za študentske družine značilen dvojni status – študentski in družinski. Glede na dvojni status pri študentskih družinah ne gre zgolj za študente s posebnimi dodatnimi potrebami, temveč tudi za družine, ki se soočajo s posebej težavnim in velikokrat celo kritičnim socialnim položajem. Študentske družine, med katerimi so še posebej izpostavljene enostarševske študentske družine, spadajo med socialno najbolj ranljivo populacijo (Švab 2001b, 12).

Ne glede na to, da so študentske družine v povprečju zelo socialno ranljiva skupina, lahko tudi med to skupino ločimo različne socialne situacije. Empirična raziskava I. Vujanović pokaže, da so študentske družine med seboj različno organizirane. Največji povprečni skupni dohodek na družino je leta 1998 znašal 259.000, 00 sit, najmanjši pa 50.000, 00 sit (Vujanović v Švab 2001, 12). Razlika v dohodkih študentskih družin je odvisna od tega, ali gre za enostarševsko ali dvostarševsko družino. Zneski v enoroditeljskih samohranilskih družinah so po mojih predvidevanjih nižji kot pri dvoroditeljski družini. Raziskava Švabove potrjuje moje domneve, saj pokaže, da ima več kot polovica anketiranih partnerje, ki so zaposleni za določen ali nedoločen čas, kar pripomore k boljši finančni situaciji kot v primeru, kjer sta oba partnerja še vedno študenta. Pomemben dejavnik socialne diferenciacije študentskih družin pa je sodeč po raziskavi pogostokrat materialna starševska pomoč. V raziskavi leta 2001 je bilo zabeleženo, da je kar 34% respondentov izjavilo, da jim pri preživljanju pomagajo starši, dodatnim 17% pa tudi partnerjevi starši (Švab 2001b, 13). Preko poglobljenih intervjujev, ki sem jih naredila s tremi družinami, sem tudi sama prišla do podatkov, da je starševska pomoč pri preživljanju študentskih družin, izrednega pomena. Študentke so v intervjujih odgovarjale, da si ne predstavljajo preživetja brez pomoči staršev. Torej iz teh podatkov lahko sklepam, da je starševska finančna pomoč za mnoge študentske družine bistvenega pomena za preživetje družin.

Med socialno najbolj ogrožene družine spadajo enostarševske študentske družine. Te so še toliko bolj ranljive v primeru, ko niso deležne starševske pomoči. Poleg velikokrat prenizkega dohodka oziroma različnih prejemkov in stanovanjskih problemov, so študentske samohranilske družine soočajo s težavami v organizaciji vsakdanjega življenja. Velike težave jim povzročajo drastično pomanjkanje prostega časa, mnogo bolj so podvržene socialni izolaciji, težje si organizirajo čas za študijske obveznosti, imajo večje probleme pri

organizaciji varstva, velikokrat pa morajo še dodatno delati, da si pridobijo dovolj sredstev za preživljanje.

Velik problem, ki pesti mnogo študentskih družin, je dolgoročno reševanje stanovanjskega vprašanja. Tudi v tem primeru so enostarševske družine najbolj ranljive. Študenti starši imajo v večini primerov prenizke dohodke, da bi lahko varčevali za najem stanovanjskega kredita. Poleg tega so študentske družine, ki živijo v študentskih domovih, v večini primerov iz oddaljenih krajev in nimajo stalnega prebivališča v Ljubljani, zato po končanem študiju nimajo pravice kandidirati za socialno stanovanje. Posledično so se v velikih primerih prisiljeni preseliti v podnajemniško stanovanje ali celo vrniti v domači kraj, najpogosteje k staršem – kjer pogosto nimajo možnosti za zaposlitev. Študentje starši se lahko po končanem študiju hitro znajdejo v velikih težavah. Študentske družine namreč niso najbolj ranljive v času študija, temveč v obdobju socialne tranzicije iz študentskega statusa v druge statuse. Študentje starši se po končanem študiju nemalokrat srečujejo z brezposelnostjo, kar predstavlja velik problem glede na to, da imajo otroke, ki jih preživljajo. Poleg tega po končanem študiju izgubijo vse bonitete, ki so vezane na status starša študenta, kot so študentski dom, subvencionirana prehrana, štipendija, urejeno zdravstveno zavarovanje itd. (Švab 2001b, 13).

4 ZAKONI IN PRAVILNIKI, KI SE NANAŠAJO NA PRAVICE ŠTUDENSKIH DRUŽIN

Pravice študentskih mamic in družin so zapisane v različnih zakonih, pravilnikih in statutih, na primer v Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, v Zakonu o visokem šolstvu in Statutu Univerze v Ljubljani, v Zakonu o štipendiranju in v Zakonu o vrtcih.

4.1 Denarni prejemki

• Državna štipendija

Študenti starši lahko zaprosijo za državno štipendijo, vendar morajo zanjo izpolnjevati pogoje, ki se različno ocenjujejo glede na družbeni položaj in okoliščine. Pri tem je pomembno poudariti, da jemlje zakon starševstvo kot opravičljiv razlog, da študentka mamica letnika ne izdelata in ima zato ob takojšnjem ponavljanju letnika spet pravico do štipendije. Te pravice pa ni možno uveljavljati kasneje in tudi ne med podaljšanim absolventskim stažem, saj Zakon o štipendiranju določa, da se lahko štipendija v absolventskem stažu izplačuje »tudi v času

absolventskega staža do diplome, vendar v celotni dobi izobraževanja le eno študijsko leto« (Zakon o štipendiranju 2007).

• **Preživnina**

Študenti starši lahko na pristojnem centru za socialno delo zaprosijo za družinske prejemke in denarno socialno pomoč, vendar si morajo najprej urediti preživljanje zase s strani svojih staršev. Preživninska obveznost izhaja iz starševske pravice, ki zagotavlja otroku, da ga starši preživljajo do njegovega 18. leta, če pa se redno šola, ga morajo preživljati do 26. leta. Po zakonu morajo otroka najprej preživljati starši, če pa mu ne morejo zagotoviti dovolj sredstev za preživljanje, je upravičen do državne pomoči (Pirnat v Študentska svetovalnica ŠOU 2009; Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2009).

• **Pomoč ob rojstvu otroka**

Pomoč ob rojstvu otroka je enkratni denarni prejemek, namenjen nakupu opreme za novorojenčka. Namesto denarja je mogoče v enaki vrednosti izbrati opremo za novorojenčka v obliki zavitka. Pravico do pomoči ima vsak otrok, čigar starši (mati ali oče) imajo stalno prebivališče v Republiki Sloveniji (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2009a).

• **Otroški dodatek**

Ta dodatek pripada vsem staršem, katerih dohodek na družinskega člana ne presega 99% povprečne letne plače v Republiki Sloveniji za preteklo koledarsko leto. Za določitev dohodkovnega razreda se poleg starševskega dodatka upoštevajo tudi prejemki, kot so štipendija, denarna socialna pomoč, nadomestilo preživnin, delo preko študentskega servisa, dediščine in še nekateri drugi dohodki. Otroški dodatek predstavlja denarno pomoč za otroka pri izobraževanju, vzgoji in preživljanju. Najpoglavnejši pogoj za pridobitev pravice do otroškega dodatka je državljanstvo Republike Slovenije, pripada pa posamično vsakemu otroku posebej (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2009b).

• **Starševski dodatek**

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Ur. l. 110/2006) obravnava študente, ki niso v delovnem razmerju, kot nezaposlene starše in so zato v času porodniškega dopusta upravičeni do starševskega dodatka. Dodatek za leto 2009 znaša 193,24 evra, izplačuje se ga vsak mesec, in sicer eno leto od otrokovega rojstva dalje (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2009c).

• **Denarna socialna pomoč**

Do denarne socialne pomoči so upravičene osebe, ki zase in za svoje družinske člane ne morejo zagotoviti sredstev v višini minimalnega dohodka iz razlogov, na katere ne morejo vplivati. Med takšne razloge spada tudi materinstvo v času rednega študija. Problem pri uveljavitvi pravice do denarne socialne pomoči za študente je, da so študente do 26. leta starosti v času študija dolžni, v skladu z zakonom, preživljati starši. Tako si morajo študenti, preden zaprosijo za denarno socialno pomoč, urediti preživnino s strani staršev (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2009d).

4.2 Pravice, ki izhajajo iz študentskega statusa

Po 70. členu Zakona o visokem šolstvu (Ur. l. RS 119/2006) pripada študentski zaradi materinstva dodatno študijsko leto za vsakega živorojenega otroka. V praksi to pomeni, da lahko mamica študentka dobi pravico do podaljšanja študentskega statusa za eno študijsko leto, za vsakega otroka posebej. Kar pomeni, da lahko mamica študentka dvakrat ponavlja oziroma podaljša absolventski staž za eno leto več v primerjavi z ostalimi študenti. Na podlagi 240. člena Statuta Univerze v Ljubljani, ki govori o mirovanju statusa, se izjemoma materi lahko dovoli tretji vpis v isti letnik, če ima dokazilo, da je zaradi materinstva oziroma drugih tehtnih razlogov ni mogla izpolnjevati študijskih obveznosti (Zakon o visokem šolstvu 2006).

• **Bivanje v študentskem domu**

Na podlagi Pravilnika o subvencioniranju bivanja študentov imajo študentje z otroki nekatere ugodnosti pri sprejemu in bivanju v študentskem domu:

- pri obravnavi prošnje za sprejem v študentski dom se ne upošteva materialni položaj staršev prosilca oziroma prosilke;
- pri sprejemu v študentski dom se študentu staršu, ki bo imel med študijem otroka pri sebi, k skupnemu številu točk prišteje še 100 dodatnih točk;
- ne glede na rok za oddajo prošenj za sprejem v študentski dom lahko za sprejem v dom zaprosi študentska družina, če je bil otrok rojen po tem roku (prav tako tudi zaradi kakšnih drugih dejavnikov, ki vplivajo na socialni položaj družine in so se zgodili po tem roku);
- študentske družine so nastanjene v apartmajih, katerih število je omejeno. Družinam sta namenjena zaenkrat dva bloka v študentskem naselju v Rožni dolini (bloka XI in XII);

- v skladu z dodatnim študijskim letom ima študentka mati pravico do podaljšanja bivanja v študentskem domu za eno leto, ne glede na število otrok.

Najpomembnejša ugodnost je ta, da sta do subvencije za bivanje v domu upravičena tudi partner in otrok. Žal se pogosto zatakne pri čakalni vrsti za sprejem v študentski dom, saj je ta relativno dolga tudi za študentske družine (Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov 2001; Študentska svetovalnica ŠOU 2009a).

- **Subvencionirani boni za študentsko prehrano**

Študentje starši imajo pravico do nakupa desetih dodatnih bonov za študentsko prehrano na mesec za vsakega otroka (Zakon o subvencioniranju študentske prehrane 2009, 8. čl.).

4.3 Druge ugodnosti

- **Vrtec**

Iz naslova denarne socialne pomoči izhaja tudi pravica do vrtca. Zakon o vrtcih v 32. členu pravi: »Starši, ki prejemajo socialno pomoč po predpisih o socialnem varstvu, so plačila oproščeni« (Zakon o razglasitvi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih 2008).

A ravno pri vrtcih se pri mnogih študentskih družinah zatakne. Za sprejem otroka v vrtec je namreč ponavadi potrebno dolgo čakati, saj imajo prednost otroci, katerih starši imajo stalno prebivališče v Ljubljani. Tako se dogaja, da otroci študentskih staršev vrtca ne dobijo in ostanejo na koncu čakalne vrste ter na sprejem v vrtec čakajo tudi več kot eno leto. Klub študentskih družin Slovenije predlaga za rešitev tovrstnega problema drugačno rešitev: ustanovitev vrtca zgolj za otroke študentskih družin, ki bi staršem olajšal marsikatero stisko, povezano z varstvom otrok.

- **Slovenska Karitas**

Na Slovenski Karitas poskrbijo tudi za študentske družine. Nudijo jim brezplačni pogovor in svetovanje, poleg tega pa tudi mesečni paket osnovnih živil in otroške hrane ter oblačila za otroka in starše (Slovenska Karitas 2009).

- **Klub študentskih družin Slovenije (KŠDS)**

Klubu študentskih družin je neprofitno in prostovoljno združenje članov študentskih družin Slovenije, kjer študente starše informirajo, jim svetujejo in tudi pomagajo tako, da organizirajo različne prireditve, morje, izlete, taborjenja, likovne delavnice ipd. za otroke

študentskih družin. Ukvarjajo se tudi z aktualno zakonodajo ter trendi socialne politike. Trudijo se opozarjati državo in njene institucije na trenutni položaj in na težave študentskih družin (Statut Kluba študentskih družin Slovenije, 5. čl.).

5 PREGLED DOSEDANJIH RAZISKAV NA PODROČJU ŠTUDENTSKIH DRUŽIN

Pri obravnavanju študentskih družin spoznamo, da gre za sociološko zelo neraziskano tematiko. O študentskih družinah in njihovem socialnem, stanovanjskem statusu in preskrbi ter o kakovosti njihovega življenja, ne najdemo veliko obravnav ali raziskav. Edini pričujoči raziskavi, ki se konkretno navezujeta na populacijo študentskih družin, sta raziskavi leta 2001 dr. Alenke Švab o socialnem položaju študentskih družin, ter diplomsko delo Ivane Vujanović leta 1999, ki obravnava vstop mladih v odraslo dobo na primeru študentskih družin. Obe raziskavi sta bili narejeni na vzorcu študentskih družin v Ljubljani, in sicer s člani Kluba študentskih družin.

5.1 Vstop mladih v odraslo dobo – primer študentskih družin

Empirična raziskava je bila izvedena na območju Univerze v Ljubljani, v študijskem letu 1997/98. V raziskavo je bilo zajetih 108 rednih članov Kluba študentskih družin, od katerih se je na anketo odzvalo 57,4% predstavnikov kluba. Avtorica je preko svoje raziskave med drugim želela prikazati ekonomski, socialni ter stanovanjski položaj študentskih družin v Sloveniji. Rezultati ankete, izvedene marca leta 1998, so pokazali, da je ena največjih težav študentskih družin njihov stanovanjski položaj, ki postane še posebej pereč problem, ko študenti diplomirajo in izgubijo status. Glede na rezultate raziskave ima zgolj 36% študentskih družin rešeno stanovanjsko vprašanje po končanem študiju, 44% anketiranih ima le delno rešeno stanovanjsko vprašanje, medtem ko kar 42% anketiranih ne ve, kje bodo živeli po končanem študiju. Avtorica ugotavlja, da se morajo starši študentje po končanem študiju nemalokrat vrniti v domači kraj, k staršem, pogostokrat zaradi trenutne brezposelnosti. Anketirani so kot glavni problem pri stanovanjskem vprašanju omenjali cene stanovanj oziroma previsoke najemnine (Vujanović 1999, 37-65).

5.2 Socialni položaj študentskih družin v Ljubljani – analiza stanovanjske preskrbe študentskih družin v Ljubljani ter možnosti ukrepov za izboljšave na primeru Ljubljane

Raziskava je bila izvedena septembra leta 2001, prav tako na podlagi podatkovne baze Kluba študentskih družin Slovenije. V vzorec je bilo vključenih 105 rednih članov kluba, med katerimi jih je 58,1% odgovorilo na vprašalnike. Analiza je pokazala glavne značilnosti stanovanjske preskrbe študentskih družin v Ljubljani ter probleme, s katerimi se študentske družine soočajo. Rezultati analize so pokazali, da so stanovanjski problemi populacije študentskih družin podobni problemom s katerimi se srečujejo študentje nasploh – visoke cene podnajemniških stanovanj. Stanovanjska problematika študentskih družin je sodeč po analizi najbolj izpostavljeno področje, kjer je največ ovir in le malo vzpodbud s strani države. Med študentskimi družinami so najbolj ranljive enostarševske družine, saj ima večina zagotovljeno zgolj začasno bivališče, ki pa ne ustreza standardom za primerno stanovanje, za nakup stanovanja pa ne uspejo varčevati zaradi prenizkih dohodkov. Študentskim družinam predstavljajo starši pomembno podporo, tako v storitvenem kot v materialnem smislu. V raziskavi je 34% respondentov povedalo, da jim starši pomagajo pri preživljanju (Švab 2001b).

Pri raziskovanju socialnega položaja študentskih družin Švabova izpostavlja »da bi se bilo potrebno osredotočiti na možnost dolgoročnega reševanja stanovanjskega vprašanja za študentske družine. Potrebno bi bilo izboljšati možnosti za stanovanjsko varčevanje študentskih družin, najem stanovanjskih kreditov, možnost za pridobitev socialnega stanovanja itd« (Švab 2001b, 62–65).

6 EMPIRIČNI DEL

6.1 Cilj in namen raziskave

Namen diplomske naloge je bil raziskati kakovost življenja študentskih družin v Sloveniji. Obravnavati sem želela predvsem probleme in težave, s katerimi se študentske družine srečujejo. Zanimalo me je, ali se študentskim družinam posveča dovolj pozornosti in pomoči s strani države in kako pozitivno študenti starši sami vidijo njihov položaj.

Preko polstrukturiranih intervjujev sem želela dobiti odgovore predvsem na naslednja vprašanja:

- S kakšnimi težavami se najpogosteje srečujejo študentske družine?
- Kako primerna so bivališča in bivalno okolje, v katerem študentske družine bivajo?
- Ali imajo študenti starši rešen stanovanjski problem v prihodnosti?
- Kakšna je materialna varnost študentskih družin?
- Kakšno je socialno omrežje študentskih družin (materialna in emocionalna opora)?
- Koliko prostega časa imajo študentke mamice?
- Ali imajo študentke mamice primerne pogoje in možnosti za opravljanje študija in študijskih obveznosti?
- Ali so študentske družine dovolj raziskan problem?
- Kakšne so pravice študentskih družin ter koliko organizacij imamo v Sloveniji, ki se ukvarjajo s problematiko in težavami študentskih družin?

6.2 Metoda zbiranja podatkov

V raziskavo sem vključila tri družine, ki bivajo v študentskih domovih. Ker sem po končanih treh intervjujih, ki so bili dolgi, obsežni in informativni, spoznala, da se veliko informacij kljub različnim tipom družin ponavlja, sem s tretjo respondentko zaključila z intervjuji. Intervjuji so trajali od 45 minut do ene ure. Intervjuji so bili delno strukturirani. Vprašanja so bila delno pripravljena, vendar sem jih prilagajala glede na pogovore. Intervjuje sem z dovoljenjem respondentk tudi zvočno posnela. Pri prepisovanju oziroma vnosu besedila v računalnik, sem odgovore nekoliko slovnično preuredila.

6.3 Predstavitev vzorca

Prvo respondentko, s katero sem opravila intervju, sem pridobila preko svojih neformalnih socialnih mrež, ostali dve respondentki pa preko metode snežena kepa. V vzorec sem izbrala različne tipe študentskih družin.

Prva respondentka, s katero sem opravljala intervju, je stara 24 let, ima enega otroka, ki je star dobro leto. Je absolventka Visoke šole za zdravstvo, mati samohranilka, ki živi v enostarševskem apartmaju v študentskem domu.

Respondentka, s katero sem opravila drugi intervju, je prav tako stara 24 let, ima dva otroka, stara 3 in 5 let, je še vedno redna študentka dodiplomskega študija, živi z možem, ki je prav tako še vedno reden študent podiplomskega študija. Njihov tip namestitve je apartma za 4 osebe v študentskem domu.

Zadnja respondentka, s katero sem se pogovarjala, pa je 22 letna redna študentka 2. letnika, ki živi s partnerjem, ki je prav tako reden študent drugega letnika, v apartmaju za 4 osebe, v študentskem domu. Imata 16 mesecev starega otroka.

Število intervjujev je prenizko, da bi lahko svoje rezultate analize posploševala na celotno populacijo študentskih družin, kljub temu pa njihovi odgovori nakazujejo nekatere smernice in dopolnjujejo že izbrane empirične podatke drugih dveh omenjenih raziskav.

7 PREDSTAVITEV IN INTERPRETACIJA ZBRANIH PODATKOV

7.1 Dejavniki, ki vplivajo na kakovost življenja študentskih družin

Kakovost življenja študentskih družin sem preverjala na podlagi intervjujev, preko katerih sem poizvedovala o stanovanjskih razmerah v študentskih domovih, o dohodkih oziroma materialni varnosti, o socialni (materialni in emocionalni) varnosti, o prostem času in o splošnem zadovoljstvu z življenjem.

Kakovost življenja ljudi je odvisna od objektivne, izmerljive življenjske situacije, v smislu njene »vidnosti« in »opaznosti«, ter subjektivnega občutenja zadovoljstva z življenjem. Subjektivni kazalci ali »psihična« kakovost življenja omogočajo neposredno merjenje dojemanja anketiranih o njihovem blagostanju, medtem ko so objektivni kazalci oznaka za orodja, s katerimi se merijo življenjski pogoji, poimenovani tudi kot »fizična« kakovost življenja (Novak 1996, 9–11).

• **Stanovanje in bivalno okolje študentskih družin**

Stanovanjske razmere so pomemben del kakovosti življenja vsakega posameznika.

Stanovanje je ena izmed zelo kompleksnih in pomembnih dobrin v človekovem življenju. Pri stanovanju kot indikatorju kakovosti človekovega življenja gledamo najprej fizične značilnosti stanovanja, kot so velikost, osvetljenost, trdnost strukture, opremljenost z infrastrukturo itd. Pomembne pa so tudi sicer težje merljive lastnosti, kot so trajnost in varnost uporabe, intimnost doma, prijateljske vezi v soseščini, uglednost lokacije stanovanja itd (Mandič 1996, 213). Stanovanje ima za uporabnika torej več različnih pomenov. Saunders na primer meni, da vplivajo vloge in aktivnosti posameznika kot uporabnika stanovanja tudi na njegov socialni položaj in identiteto (Saunders v Mandič 1996, 213). »Nekateri drugi pravijo, da stanovanjska preskrba zajema tako kompleksne družbene procese, da segajo celo v druge družbene sfere, ki se s stanovanjem prepletajo: Stanovanje je delo, dom in politika« (Dickens in drugi v Mandič 1996, 213).

Respondentke, s katerimi sem opravila intervju, živijo v študentskih domovih v Ljubljani. Prva respondentka biva enoletnim otrokom v enostarševskem apartmaju, za katerega plačuje 100 evrov mesečno, drugi dve pa imata skupaj s svojima partnerjema in otroki na voljo

apartma, ki je sicer namenjen štirim študentom in za katerega skupaj plačujejo 200 evrov. Vse tri respondentke živijo v študentskih domovih XI in XII, kateri so pretežno namenjeni študentskim družinam.

Cena najemnine apartmajev se respondentkam v osnovi ne zdi pretirano visoka, čeprav se ob dodatnih stroških nemalokrat znajdejo v težavah. Menijo, da bi lahko del najemnine, glede na to, da so mlade študentske družine, plačala država. »Najemnina sama po sebi ni visoka, je pa res, da glede na ostale stroške in glede na to, kar nam apartmaji nudijo - je prevelika. Ker smo študentske družine, bi določen delež morala financirati država. Morali bi imeti tudi tukaj kakšne dodatne bonitete« (Martina, 22 let, samohranilka).

S stanovanjem oziroma apartmajem študenti niso najbolj zadovoljni. Navajajo številne pomanjkljivosti. Povedo, da so apartmaji zelo stari, neprenovljeni, dotrajani in neopremljeni. Apartmaji, kjer bivajo študentske družine, so kljub temu, da so študentske družine nameščene v študentskih domovih, kjer so apartmaji namenjeni pretežno družinam, neprimerno opremljeni. Študenti starši v apartmajih pogrešajo opremo za dojenčke in majhne otroke, kot so otroške posteljice, previjalne mize itd. Prav tako jim drastično primanjkuje prostora. »To, da imamo na voljo dve sobi, je najboljša opcija. V prejšnjem apartmaju je mož spisal diplomu na previjalni mizi« (Anja, 24 let). Povedo tudi, da otroci nimajo dovolj prostora za gibanje in igro. Prav tako pa zaradi premajhnega stanovanja težko povabijo prijatelje na obisk. »Obiskov nimam kam dati. Če kdo pride, se vsi stiskamo v enem metru prostora« (Martina, 22 let, samohranilka).

V študentskih apartmajih primanjkuje dnevne svetlobe, ker so okna pogostokrat premajhna. Poleg tega so okna dotrajana in bi jih bilo potrebno zamenjati, ker se čuti veter in tudi zvočna izolacija ni primerno urejena, kar je lahko pri študiju zelo moteče. »Premajhno je. Nimaš zasebnosti. Skozi vrata se sliši vsak pogovor. Otroke se sliši, ko jočejo, in to ponavadi ravno ob nepravem času, ko se učiš« (Vesna, 22 let). Študente starše moti tudi to, da si morajo sami urediti prostore, primerne majhnim otrokom. »To so apartmaji za navadne študente. Nimaš ne otroške sobe, ne prevajalne mize, ne posteljice za otroke, tudi vtičnice niso zaščitene, robovi so nevarni. Za vse moraš poskrbeti sam« (Martina, 24 let, samohranilka).

Študenti pogrešajo med drugim tudi prostor, kamor bi se lahko umaknili, ko bi potrebovali čas zase. »In ko ti otroci kričijo in če si živčen, se lahko greš samo stuširati. Nimaš se kam umakniti« (Anja, 24 let).

Oprema v apartmajih je dotrajana in si jo pogosto študenti sami zamenjajo na lastne stroške. Tudi za vzdrževanja stanovanja študenti velikokrat poskrbijo sami. »Ponavadi si študenti kar sami belimo zidove, ampak nam to predstavlja še dodaten strošek, kar pa za študentske družine predstavlja problem« (Anja, 24 let). Primanjkuje jim poseben prostor za shranjevanje raznih predmetov, kot so otroški vozički, igrala, razna oprema. »Zaradi prostorske stiske nimamo kje shraniti smuči in sank in jih zato puščamo zunaj pred apartmaji, kar pa ne dovolijo in pogostokrat tudi ukradejo ali polomijo, tudi vozički in igrače so nametani spodaj pod stopniščem. Dogaja se tudi to, da se ti pijani študenti usedejo na otroški voziček in ti ga polomijo« (Martina, 22 let, samohranilka).

Študenti starši živijo v družinskih apartmajih, v neposredni bližini drugih študentov. Študentsko naselje Rožna dolina jim ustreza, ker se ne glede na to, da imajo družine, počutijo mlade in so radi v družbi ostalih študentov. »Sem študentka in rada živim študentsko življenje«, » Tukaj imam prijatelje, sestro, sošolce, ki bi jih pogrešala, če bi živela ločeno. Poleg tega mi tudi hčerko varujejo, ker so v bližini« (Vesna, 22 let). Respondentke se ne glede na to strinjajo, da bi bilo primerno, če bi bili študentski domovi za družine sicer nameščeni v Rožni dolini, vendar povsem ločeno od ostalih študentov. »Po mojem mnenju bi moral biti en dom namenjen izključno študentskim družinam; mi imamo popolnoma drugačno življenje kot ostali študentje; ne moreš si privoščiti popivanja in kričanja po hodnikih; ko se dogajajo žuri, občutimo tudi tukaj posledice« (Martina, 22 let, samohranilka). Obstajati bi moral dom izključno za študentske družine, ki bi bil tudi prilagojen življenju za mlade družine. »Definitivno bi bilo boljše, da bi bili študentski domovi za družine ločeni od ostalih domov, vendar se mi zdi utopično razmišljati v tej smeri. Že vsa leta, odkar sem jaz tu smo med sabo pomešani in mislim, da bo tudi tako ostalo« (Anja, 24 let). Študentske družine potrebujejo zaradi majhnih otrok mirno okolje, kar pa študentsko okolje zaradi zabav in različnih študentskih prireditev (npr. Majske igre) tega velikokrat ne omogoča.

Prav tako potrebujejo primerno okolico, kjer se otrok lahko zadržuje in igra. Okolica študentskih domov za majhne otroke ni varna, igrišča niso primerno urejena in igrala so dotrajana. Želijo si nova igrala, bolj urejena in čista igrišča, predvsem pa bolj varna. »Problem

je, ker se na naših igriščih zadržujejo ostali študenti in tam puščajo odpadke. Na igriščih ne bi smelo biti cigaret, razbitih steklenic, nevarnih predmetov in smeti« (Martina, 22 let, samohranilka).

Študentske družine imajo apartmaje v študentskih domovih na razpolago le omejeno dolgo. Ko jim poteče status, se morajo iz študentskih domov izseliti. To pa predstavlja za študentske družine največji problem. Nobena družina, s katero sem se pogovarjala, nima rešene stanovanjske situacije po končanem študiju. Respondentke so odgovarjale, da jim nerešeno stanovanjsko vprašanje v prihodnosti predstavlja velike težave in skrbi in da o rešitvi problema razmišljajo že zdaj, v času študija. Ena izmed respondentk se zanaša na starševsko pomoč in meni, da se bo preselila k staršem, dokler ne najde službe in ugodne možnosti za preselitev na svoje. »Če ne bi bilo mojih staršev, bi se znašla v velikih škripcih, tako pa lahko računam na njihovo pomoč. Še sreča« (Vesna, 22 let). Študentke mamice so pri vprašanjih o rešitvi stanovanjskega problema v prihodnosti izražale veliko strahu in negotovosti. »Zelo me je strah. Niti ne smem pomisliti, da bi se morala preseliti. Trenutno plačujem 100 evrov za stanovanje in še vedno mi kdaj zmanjka denarja za marsikaj. Kaj bo šele, ko bo stanovanje stalo najmanj 500 evrov na mesec? Nočem pomisliti« (Martina, 22 let, samohranilka). Vse tri respondentke imajo sicer željo ostati nekje v Ljubljani. Ker pa imajo stalno prebivališče izven Ljubljane, ne morejo kandidirati za stanovanja za mlade družine. Študentke so mnenja, da imajo pri reševanju stanovanjskega problema na izbiro premalo možnosti. »Nimamo se na koga obračati. Sami se bomo morali znajti« (Martina, 22 let, samohranilka). Respondentke ob tem predlagajo, da bi bilo potrebno uvesti dodatne možnosti na področju reševanja stanovanjskega vprašanja za študentske družine po končanem študiju.

Obstajati bi morale subvencije za mlade družine in ne samo za tiste, ki imajo stalno prebivališče v Ljubljani. Recimo, četudi ne dobiš subvencioniranega stanovanja, bi ti morala država izplačati dodatno razliko. Morala bi obstajati ena zakonodaja, ki ti po zaključku študija daje možnost še nekaj (2 leti) koristiti neko stanovanje, namenjeno posebej mladim ali celo študentskim družinam. Tudi v študentskih domovih bi lahko imeli več posluha pri reševanju stanovanjskega vprašanja in nam tako omogočili še kako dodatno leto, ne glede na izgubo statusa (Martina, 22 let, samohranilka).

Respondentke so mnenja, da bi bil na tak način omogočen lažji prehod iz študentske družine v klasičen tip družine.

• **Materialna varnost študentskih družin**

Dober materialni standard posameznika in njegovih bližnjih je v veliki meri pogojen z uspešnim delom, za katerega dobi dobro plačilo, kar pa za študentske družine ne moremo trditi. Redni dohodki so osnova za zadovoljevanje materialnih potreb in občutek eksistenčne varnosti. »Člani tistih gospodinjstev, ki dohodkov nimajo, so ne glede na njihov aktualni materialni položaj, z vidika osebne avtonomije in načrtovanja življenja, med najbolj ogroženimi skupinami« (Černigoj Sadar in Brešar 1996, 273).

Vse tri respondentke razpolagajo z minimalnimi denarnimi sredstvi, vendar sem zaznala najbolj kritičen položaj pri prvi respondentki - mati samohranilki. S svojim finančnim položajem ni zadovoljna. Prejema republiško štipendijo in otroški dodatek zanjo in za otroka. Ko je zaprosila za denarno socialno pomoč, je bila prošnja zavrnjena, ker ne more dobivati istočasno denarne socialne pomoči ter otroškega dodatka. Pravi, da se je njeno finančno stanje, odkar je študentka, poslabšalo, ker trenutno ne more delati in ima dodatne stroške, ki so vezani na rojstvo otroka. Njeni mesečni dohodki znašajo povprečno 300 evrov, mesečni stroški pa so pogostokrat višji, zato si mora denar konstantno izposojati pri bratu. Drugi dve respondentki bivata v študentskih domovih skupaj s partnerjema, zato je njihova finančna situacija nekoliko boljša, vendar ne dobra. Druga respondentka skupaj z možem prejema štipendijo, otroški dodatek, oba delata preko študentskega servisa. Tretja respondentka in njen partner prav tako prejemata državni štipendiji (vsak 230 evrov), otroški dodatek, kar skupaj zneso približno 600 evrov mesečnega dohodka. Obe respondentki povesta, da imata dovolj denarja zgolj za najnujnejše stvari. Vse tri študentke denar porabijo za hrano, študentske bone, pleničke, oblačila, stanovanjske stroške, za ostale stvari pa jim v večini primerov zmanjka. Mati samohranilka uspe varčevati zgolj za skromen dopust poleti. Čez leto si ne privoščiti izletov ali počitnic. Na oddih gre zgolj nekam, kjer ne troši denarja, na primer na vikend k prijateljici ali v živalski vrt. »Imam zgolj za osnovno preživetje. Kak izlet in te zadeve odpadejo. Tudi hrano si kupujem najbolj poceni. Pa še na Karitas grem iskat. Vsakršen luksuz odpade« (Martina, 22 let, samohranilka). Druga respondentka skupaj z možem prav tako varčuje za poletni dopust, nekaj denarja pa dajeta na stran tudi za stanovanje. »Varčujemo kolikor lahko. Za dopust še nekako privarčujemo, trudimo pa se varčevati tudi za stanovanje« (Anja, 24 let). Tretja respondentka prav tako privarčuje zgolj za poletni dopust. Pri vseh treh gospodinjstvih zmanjka denarja za počitnice, bolj kakovostno hrano, nova oblačila in čevlje itd. »Neža nosi samo stare obleke, včasih bi ji rada kupila tudi kakšno novo majčko. Navadila sem se, da nimava novih stvari in nisva oblečeni po zadnji modi« (Martina, 24 let,

samohranilka). Študentke mamice povedo, da si večkrat kaj zaželi, vendar si določenih stvari ne morejo privoščiti.

»Želela bi si kupovati bolj kakovostno hrano. Ne morem si privoščiti na primer rjavega sladkorja, ki si ga želim. Želela bi kupovati več sadja in zelenjave, ampak to je tako drago - sploh na tržnici, kjer naj bi bilo bolj kakovostno in zdravo. Odrečemo se vsaki kakovostnejši hrani, odrekamo se večerjicam v restavraciji, kdaj bi rad šel na primer v savno, kino, koncert, razstavo, ampak za tovrstne zadeve ni denarja« (Anja, 24 let).

»Kdaj bi si želela živeti kot vsak povprečen študent«. (Anja, 24 let). V primeru, ko študentkam mamicam zmanjka denarja, si ga največkrat izposodijo pri starših, sorodnikih oziroma najtesnejših prijateljih. »Če mi karkoli primanjkuje, vem, da lahko računam na starše. Živim skromno in zato preživim. Vem pa, da če bi si karkoli želela in potrebovala, bi mi starši stali ob strani« (Vesna, 22 let).

»Kupili so mi pralni stroj in vsak mesec mi plačujejo najemnino za študentski dom. Vedno ko se vidimo, mi dajo veliko hrane in tudi nekaj denarja« (Vesna, 22 let). Pomoč staršev je očitno pomemben dejavnik, saj kot pravi tretja respondentka: »Če staršev ne bi bilo, bi bili moji dohodki in moja skromnost veliko premalo. Ne bi se mi izšlo« (Vesna, 22 let). Druga respondentka je v primeru pomanjkanja denarja najela študentski kredit, vendar je za študentski kredit potrebno delati preko študentskega servisa in te možnosti nimajo vsi študenti starši (študijske obveznosti, nimajo varstva). Tako imata možnost dodatnega zaslužka preko študentskega servisa zgolj druga respondentka in njen partner.

Vse tri respondentke se obračajo tudi na Karitas, kjer enkrat mesečno dobijo paket hrane in oblačil, saj jim lastni dohodki ponavadi ne omogočajo preživetja. Tudi študentskih bonov za hrano je premalo. »Na otroka ti pripada 10 dodatnih bonov mesečno in to ne zadostuje za prehranjevanje majhnega otroka in doječe matere, saj se prehranjujemo večkrat dnevno« (Martina, 22 let, samohranilka).

»Mi hodimo na kosila v menzo, kjer so kosila dovolj velika in porabimo zgolj dva bona za celotno družino. Ponavadi kar vprašam, če nam lahko dajo malo več hrane in ponavadi dajo. Če pa bi jedli kje drugje, kjer so kosila manjša, mislim, da ne bi bilo dovolj. Včasih tudi doma kaj skuhamo, ampak to je veliko dražje« (Anja, 24 let).

Ko študentskim družinam zmanjka bonov, se prehranjujejo s hrano, ki jo dobijo na Karitasu oziroma si jo kupujejo sami, vendar najcenejšo in pogostokrat manj kakovostno.

Ko jim zmanjka denarja so starši študenti odvisni od starševske pomoči. Če pa te nimajo, se znajdejo v težavah. Povedo, da s strani države ni dovolj posluha. Po njihovem mnenju bi morala obstajati obvezna pomoč v denarni obliki za vse študentske družine, ne glede na njihov finančni položaj. »Denarne pomoči s strani države so vsekakor premajhne. Jaz koristim zgolj štipendijo in otroški dodatek. Za socialno sploh nisem zaprosila, ker vem, da je ne bi dobila zaradi dohodkov mojih staršev. Zakoni so tukaj malo nejasni. Če sem jaz družina, zakaj ne obravnavajo zgolj nas in ne še mojih staršev?« (Vesna, 22 let).

»Lahko bi bile še kakšne dobrodelne akcije. Na primer lani so v Stični zbirali denar za študentske družine. Lahko bi bilo zakonsko določeno obvezno varstvo za otroke študentskih družin. Tudi to bi zadostovalo« (Martina, 24 let, samohranilka).

»Štipendija bi morala biti obvezna za vsako mamico študentko« (Vesna, 22 let).

• Socialni stiki študentskih družin in emocionalna opora

Mnoge raziskave so pokazale, da razvite socialne mreže in socialna opora pozitivno vplivajo na blagostanje posameznikov in posameznic. V družinskih mrežah se to pogosto nanaša na reševanje družinskih problemov, kot so na primer skrb za otroke oziroma varstvo, pridobivanje socialnih in kulturnih kapitalov, skrb za družinske člane itd (Černigoj Sadar v Ule 2003, 65).

Neformalna mreža študentskih družin so predvsem študentske družine same. Respondentke so povedale, da so izgubile stike s starimi prijatelji, saj so kot družina dobile dodatne obveznosti in predvsem drugačne interese. Njihov način življenja se je popolnoma spremenil in takšno situacijo najbolje razumejo predstavniki drugih študentskih družin. Tako se študentske družine veliko družijo med seboj, se podpirajo in si pomagajo. Velikokrat so študentske družine edina možnost varstva otroka, ko nastopijo obveznosti. Študentke povedo, da otroke puščajo v varstvo ena drugi. Tudi v primeru, ko potrebujejo čustveno oporo, nasvet, ali pomoč računajo na medsebojno pomoč. »Starši vedno dajo kakšno lepo besedo in potolažijo, pa tudi prijatelji. Sploh tisti, ki so v isti situaciji najbolj razumejo« (Martina, 22 let, samohranilka).

Prav tako so starši in ožja družina študentov zelo pomembni tako kot pri materialni kot tudi pri emocionalni opori, vendar živijo drugače, zato študenti ne morejo konstantno računati na njihovo pomoč.

• Prosti čas, študij in obštudijske dejavnosti

Prosti čas je v moderni družbi tudi čas, ki ga posameznik uporablja za lastno regeneracijo, za kompenzacijo identitetnih zgub, ki nastajajo v drugih življenjskih okoljih. To je čas za razreševanje socialnih konfliktov, za druženje in vzdrževanje socialnih mrež, ki so posamezniku nujna opora v življenju. Prosti čas je nujno pomemben, da lahko človek vzdrži napetosti in konflikte v drugih življenjskih okoljih (Ule 2003).

Prosti čas je zelo pomemben za vzpostavljanje psihofizičnega ravnotežja, za odmik od vsakdanjih problemov, kar pripomore k boljšemu počutju.

Vse tri respondentke so povedale, da imajo drastično pomanjkanje prostega časa. Ponavadi ga imajo zgolj zvečer, zatem ko otroci zaspijo.

»Prostega časa nimam. Oziroma samo zvečer. Takrat sem pa tako utrujena, da samo še zaspim« (Vesna, 22 let).

»Midva že 5 let nimava prostega časa. Vedno imava delo in študij dopoldan, popoldneve in večere pa preživljava z otroki. Letos je prvo leto, ko si poskušava vzeti nekaj časa tudi zase, v smislu da se več družimo; zvečer, ko otroci zaspijo, se dobimo, vklopimo bejbifone in se družimo. Včasih pa pokličem sestro, da prespi pri meni, da si lahko midva vzameva večer zase in greva malo ven« (Anja, 24 let).

»Prosti čas mi pripada, ko dam zvečer Nežo spat. Takrat grem tekat ali pa malo s kolesom, pogledam kak film in poklepetam, da se malo sprostim« (Martina, 22 let, samohranilka).

Študentke tudi povedo, da so se odkar so postale študentska družina morale odpovedati marsikateri dejavnosti, krožkom in hobijem. Vse tri študentke so potožile, da si želijo početi marsikaj. Zaradi pomanjkanja časa in denarja, nimajo te možnosti. Prav tako jim primanjkuje časa zase.

»Pogrešam raznolikost. Moj dan se vrti vsak dan po istem ritmu. Nimam več možnosti sama sebe izpolnjevati, realizirati in živeti raznoliko, ker mi enostavno zmanjka časa za to« (Martina, 22 let, samohranilka).

»Vedno sem si želela plesati in letos sem celo začela s plesom, vendar sem ga kmalu zatem opustila zaradi pomanjkanja časa. Vedno sem tudi smučala, vendar je trenutno to predrag šport zame« (Anja, 24 let).

Študentke vidijo rešitev iz pomanjkanja časa v organiziranem varstvu otrok študentskih družin.

Študentke navajajo probleme tudi na področju študija. Menijo, da imajo premalo časa za študijske obveznosti in da se na fakultetah pogosto zgodi, da ne upoštevajo materinstva in od njih pričakujejo enako prisotnost na predavanjih kot pri ostalih študentih.

»Na fakulteti imaš možnost dodatnega leta na račun materinstva, vendar ne upoštevajo, da si ti mama od tistega leta naprej konstantno in ne samo eno leto. Biti mama ni tako enostavno kot predstavlja ta zakon. Eno dodatno leto je vsekakor dobrodošlo, ampak ti v enem samem letu ne zaključiš študija, to dejstvo zakon spregleda« (Martina, 22 let, samohranilka).

»Ne bi znala oceniti, če so te bonitete, ki jih ponuja zakon, zadovoljive, ker na našem faksu teh bonitet ne upoštevajo. Težko se je karkoli zmeniti. Jaz imam s faksom zelo slabe izkušnje. Nimajo posluha« (Vesna, 22 let).

Študij je ob materinstvu, po njihovem mnenju, skorajda nemogoč oziroma zelo težaven.

»Norišnica je bila. Ko sem še dojila, sem skakala s fakultete domov dojit in hitro spet na fakulteto. Ko sem se vrnila s fakultete, je mož izkoristil čas, da je lahko šel na njegov faks. In takšno kaotično in neumirjeno stanje se mi ne zdi primerno za prvo leto otroka, ko otrok potrebuje mamico ob njem. Velikokrat mi jo je Jani prinesel celo na faks, da sem jo podojila in to res ni v redu« (Anja, 24 let).

Študentke mamice se strinjajo, da je dodaten letnik, ki jim pripada zaradi materinstva, ob dejstvu, da določene fakultete ne upoštevajo izrednih okoliščin, pod kar spada tudi materinstvo, premalo. Nekateri profesorji imajo posluh in se mamicam študentkam

prilagodijo, vendar po pripovedovanjih študent, ni vedno tako. Ob tem študentke predlagajo dodatne pravice na področju študija, ki bi pripomogle k lažjemu študiju ob materinstvu.

»Na fakulteti bi moralo dodatno leto pripadati tudi očetu, kajti samo eden izmed staršev lahko koristi dodatno leto in to je absolutno premalo« (Anja, 24 let)

»Kot študentka mamica bi morala imeti možnost dodatnih izrednih izpitnih rokov« (Vesna, 22 let).

»V času študijskih obveznosti oziroma predavanj in obveznih vaj, bi morale mamice študentke imeti možnost pustiti otroka v varstvu« (Martina, 22 let, samohranilka).

• Zadovoljstvo z življenjem

Vsak posameznik ima težnjo po zadovoljevanju potreb, ki je vgrajena v njegovo fiziološko in osebnostno strukturo. Obstajajo raznovrstni in med seboj prepletajoči se cikli pojavljanja, obnavljanja potreb in zadovoljevanja potreb, kar vodi k zadovoljstvu, ki se nenehno spreminja. Zadovoljstvo z življenjem je lahko neke vrste povzetek delnih (ne)zadovoljstev (Svetlik 1996, 338). Načeloma imajo visoko kakovost življenja ljudje, ki imajo na razpolago veliko virov za zadovoljevanje potreb in so hkrati tudi zadovoljni z življenjem, in nasprotno, ljudje, ki imajo malo virov na razpolago in z življenjem niso zadovoljni, imajo nizko kakovost življenja. Zadovoljstvo z življenjem na splošno povečuje predvsem dobro telesno počutje in zdravje, kar pa je tudi pomembno pri obravnavi oziroma merjenju kakovosti življenja (Svetlik 1996).

Zadovoljstvo z življenjem sem pri treh predstavnicah študentskih družin preverjala na podlagi splošnega zadovoljstva z življenjem in pozitivnim oziroma negativnim vrednotenjem njihove življenjske situacije.

Glede na intervjuje, ki sem jih opravila s tremi respondentkami lahko rečem, da se študentke kljub težavam, ki jih navajajo, na splošno zadovoljne s svojim življenjem. Povedo, da je bistveno, da živijo skromno in da se v težavah uspešno znajdejo.

»Privadili smo se na nižji standard. Živimo zelo skromno. Počutimo pa se v redu« (Anja, 24 let).

»Živim skromno in nimam visokih pričakovanj, zato mi tudi zadostuje, to kar imam. Če pa bi želela več, bi se najbrž na marsikaterem področju počutila depriviligirano« (Vesna, 22 let).

7.2 Sklep

Preko intervjujev, ki sem jih opravila s študentkami, sem proučevala, s katerimi težavami se najpogosteje srečujejo študentske družine in kako bi jih bilo potrebno rešiti. Poleg specifičnih težav študentskih družin, ki jih bom obravnavala v nadaljevanju, lahko rečem, da pri študentskih družinah lahko zasledimo podobno problematiko kot pri vseh mladih družinah. Problematika študentskih družin najpogosteje izhaja iz stanovanjskih, socialno-ekonomskih in študijskih težav, ki se med seboj zelo prepletajo.

Eden izmed pglavitnih problemov, ki ga študentke mamice večkrat poudarijo, je neurejeno varstvo. V primeru, da mamice ne dobijo vrtca za svoje otroke, nimajo kje puščati otrok v času študijskih ali drugih obveznosti. Študentske družine, ki bivajo v študentskih domovih, pogosto nimajo stalnega prebivališča v Ljubljani, in prav iz tega razloga, v primeru zapolnjenih razpoložljivih mest v vrtcu, vrtca ne dobijo. Za prosta mesta v vrtcih se sicer študentske družine lahko potegujejo, vendar imajo po pravilniku prednost otroci iz Mestne občine Ljubljana. Neurejeno varstvo otrok študentskih družin negativno vpliva še na ostala področja, kot so študij, delo in prosti čas.

Če starši ne dobijo varstva, ne utegnejo sproti izpolnjevati vseh obveznosti na fakulteti, prav tako ne morejo redno hoditi na vsa predavanja, vaje in izpitne roke. Respondentke so povedale, da imajo nemalokrat velike težave pri izpolnjevanju študijskih obveznosti, kajti tudi s strani fakultete ni dovolj posluha za njihovo problematiko. Študentke bi si želele večjo pripravljenost profesorjev pri dogovarjanju o načinu njihovega študija. Predlagajo, da bi jim fakulteta lahko odobrila več izpitnih rokov v različnih časovnih obdobjih, prav tako pa bi morale biti več prilagajanj pri (ne)obiskovanju vaj in predavanj.

Neurejeno varstvo prav tako neugodno vpliva na možnost dodatnega zasluzka, ki pa je pri študentskih družinah velikokrat nujen. Prva respondentka, mati samohranilka pove, da si denar konstantno izposoja pri bratu in da vidi rešitev zgolj v tem, da sprejmejo otroka v vrtec, sama pa si poišče delo preko študentskega servisa. Druga respondentka si življenja brez dela preko študentskega servisa ne predstavlja in pove, da je imela veliko srečo, ker je vrtec iskala takrat, ko so bila na voljo prosta mesta. Tretja respondentka izrazi veliko zaskrbljenost, ker kljub prošnjam, pritožbam in medijski pozornosti, vrtca še vedno ni dobila. Iz težav jo

rešujejo njeni starši, ki ji pomagajo na vseh področjih (varstvo, denar, hrana, čustvena podpora).

Urejeno otroško varstvo bi zagotovo vplivalo tudi na večjo razpoložljivost prostega časa, ki pa ga študentske družine nimajo. Ker so matere študentke v celoti zaposlene z varstvom otrok, delom in študijem, jim ostane nekaj prostega časa v poznih večernih urah. Zaradi pomanjkanja prostega časa so študentke sodeč po razgovorih, opustile vse izvenštudijske dejavnosti in hobije, s katerimi so se ukvarjale pred materinstvom. Prosti čas ljudje izkoristimo za relaksacijo, počitek in druženje, kar omogoča vzdrževanje socialnih stikov in socialnih mrež. Ker pa matere študentke nimajo na razpolago dovolj prostega časa, so s tega vidika prikrajšane za sprostitev in druženje.

Materialni standard študentskih družin je zadovoljiv zgolj za skromno preživljanje, vendar študentke povedo, da bi mesečno potrebovale več denarnih sredstev. Denarna sredstva, ki so jim na voljo, zadostujejo zgolj za najnujnejše stvari. Pogrešajo nova oblačila, novo opremo, npr. smuči za otroka, možnost odhoda na izlet ali dopust. Težko si privoščijo obisk filmskih in gledaliških predstav in ostale kulturne dogodke, ki so plačljivi. Pri tem so še toliko bolj ranljive enostarševske družine, saj mati samohranilka pove, da ji denarja vsak mesec zmanjka in si ga mora izposojati. Vse tri družine si pomagajo s hrano in oblačili, ki jih mesečno nudi Karitas. Problematičen se mi zdi podatek, da si starši študenti ne morejo privoščiti nekoliko bolj kakovostne hrane, na primer sadja in zelenjave, ki sta nujno potrebna za zdravje. Študentke se večinoma prehranjujejo s pomočjo študentskih bonov. Vsaka mamica študentka dobi na mesec 10 dodatnih bonov za otroka, kar pa ne zadostuje za vsakodnevno prehranjevanje. Zato si morajo mamice študentke dodatno kupovati hrano, ki pa jim predstavlja veliko finančno breme. Študentkam mamicam denarni prejemki ne zadostujejo. Prisiljene so še dodatno delati preko študentskega servisa, v primeru, ko to ni mogoče, pa so odvisne od dodatne pomoči, največkrat starševske. Zaskrbljujoč je podatek, da študentske družine ne zmorejo varčevati za nakup lastnega stanovanja, saj imajo prenizke dohodke, kar pa jih dolgoročno izpostavlja še večji socialni ranljivosti, saj bodo po končanem študiju najverjetneje v še slabšem stanovanjskem položaju.

Podobno situacijo pokažeta tudi študiji dr. Alenke Švab in Ivane Juvanović. Obe raziskavi, ki sta bili izvedeni na nekoliko večjem vzorcu preko anket, sta pokazali, da imajo študentske družine poglavitarne težave po končanem študiju, ko se morajo zaradi neprivarčevanega denarja

za nakup stanovanja in visokih cen najemnin, vrniti domov k staršem (Švab 2001b; Vujanović 1999).

Kvaliteta bivanja v študentskih domovih ni primerna za bivanje mladih družin z otroki. Prostori bi morali biti večji in z dodatno opremo prilagojeni majhnim otrokom. Prav tako bi morale biti v sobah več svetlobe. Pohištvo in oprema sta dotrajana in nemalokrat se dogaja, da si študentje sami preurejajo dom, kar jim predstavlja še dodaten in predvsem nepotreben strošek. Tudi bivalno okolje domov študentskih družin se nahaja na isti lokaciji, kjer domujejo drugi študenti, in ni primerno za majhne družine. Študentke mamice se pritožujejo nad hrupom, ki ga povzročajo študenti in nad umazanijo, ki jo puščajo na igriščih, ki so sicer namenjene otrokom študentskih družin. Študentke predlagajo, da bi moral obstajati študentski dom, namenjen zgolj študentskim družinam, ki bi bil primerno opremljen in na primerni lokaciji z novimi varnimi igrali in igralnimi igrišči. Tudi študentskih sob za študentske družine ni dovolj na razpolago in velikokrat se zgodi, da noseče mamice še vedno čakajo na sobo. V primeru, da študentka mamica oziroma njen partner izgubita status, se morata nenadno izseliti iz študentskega doma, kar predstavlja študentskim družinam ogrožajočo situacijo. V primeru prenatrpanih sob (kar se pogostokrat dogaja), lahko v istem apartmaju živi več študentskih družin, kar povzroča nelagodja zaradi nezmožnosti imeti zasebnost in zaradi dodatnega pomanjkanja prostora. Vse to kaže, da je zakonodaja, ki se nanaša na pravice bivanja študentskih družin v študentskih domovih, nezadovoljljiva.

Tudi ostale pravice in prejemki, ne zadostujejo za kakovostno življenje. Na fakultetah ne pokažejo dovolj prilagajanja v primeru materinstva in marsikatera fakulteta ne priznava dodatnega šolskega leta za materinstvo, ki ga narekuje zakon. Denarni prejemki in pomoč, kot so štipendija, otroški in starševski dodatek, ter denarna socialna pomoč so v večini primerov prenizki za preživljanje celotne družine, s tem da se nekateri prejemki izključujejo. Marsikdaj so različne pravice neusklajene, saj se študenta ponekod obravnava kot otroka v družini s svojimi starši, drugič pa kot roditelja v svoji novi družini.

Študentke mamice so torej kljub materinstvu in študijskim obveznostim prisiljene delati preko študentskega servisa. Če pa nimajo urejenega varstva, so odvisne od dodatne pomoči. V večini primerov so to starši, ki predstavljajo zelo pomembno pomoč pri vsakdanjem življenju študentskih družin. Starševska pomoč zajema tako storitveno kot tudi materialno pomoč. Storitvena pomoč v večini primerov predstavlja varstvo otrok, materialna pomoč pa zajema

denar, ki ga starši dajejo študentskih družinam. Poleg tega pa jih pogosto oskrbujejo tudi s hrano, obleko in drugimi dobrinami. Starši pogosto pomagajo študentskim družinam tudi pri reševanju dolgoročnega stanovanjskega vprašanja.

V primeru, ko se starši študentskih družin znajdejo v težavah ali potrebujejo nasvet, se najpogosteje zatečejo k prijateljskim opornim mrežam in ožjim družinskim članom. Prijateljske oporne mreže študentskih družin so najpogosteje kar študentske družine same. Mamice študentke med seboj prijateljujejo, se družijo, si zaupajo težave, predvsem pa si pomagajo. To velja še posebej za varstvo otrok. Socialne mreže študentskih družin so torej pogostokrat omejene zgolj na zaprt krog študentskih družin. To lahko predstavlja problem, saj so socialne mreže lahko priložnost za dostop do virov in dobrin posameznikov, vplivajo pa tudi na socialno zdravje, počutje in samopodobo (Ule 2003: 63). Torej, bolj kot so socialne mreže goste in odprte v širši krog ljudi, več življenjskih priložnosti se lahko posamezniku ponudi.

Slovenske organizacije so premalo seznanjene s študentsko problematiko družin. Obstajata zgolj organizacija ŠOU ter Klub študentskih družin, ki se ukvarjata z urejanjem študentskih zadev in med drugim tudi s problematiko študentskih družin.

7.6 Raziskovalna vprašanja

- Ali se je socialno-ekonomski položaj študentskih družin v Sloveniji izboljšal?

Zaradi pomanjkanja podatkov o socialnem položaju študentskih družin v preteklosti težko podam pravi odgovor. Sodeč po zakonih, ki opredeljujejo pravice študentskih družin in državne prejemke, ki jih družine prejemajo, lahko potrdim, da so študentske družine nekoliko v boljšem položaju kot v preteklosti. Na primer, spremenjen pravilnik o subvencioniranem bivanju študentov določa milejše pogoje za bivanje partnerjev oz. partnerk študentov oz. študentk z otrokom. Glede na številne probleme, ki jih navajajo študentske družine pa menim, da so študentske družine še vedno v zelo slabem ekonomsko-socialnem položaju. Položaj študentskih družin še vedno ni sistemsko urejen, zato družine ne morejo pridobiti olajšav, ki bi jim sicer pripadale. Klub študentskih družin Slovenije se še vedno zavzema za višje denarne prispevke, štipendije in učinkovitejše reševanje stanovanjske problematike študentskih družin.

- **Se študentskim družinam posveča dovolj pozornosti, tako v prepoznavnosti, kot v podpori, pomoči in oskrbi?**

Sodeč po rezultatih intervjujev, ki sem jih naredila s tremi mamicami študentkami, lahko rečem, da se študentskim družinam posveča premalo pozornosti. Že dejstvo, da se težko dobi podatke o študentskih družinah pove, da je populacija študentskih družin premalo obravnavan problem. Študentske družine zaenkrat še nimajo uradne definicije, zato tudi nimajo priznanih posebnih pravic razen tistih, ki jim pripadajo kot mladi družini. Poleg tega so različne pravice oziroma denarni prejemki med seboj neusklajeni. Študenta starša se ponekod obravnava kot otroka v družini s svojimi starši, drugič pa kot roditelja v svoji novi družini. Fakultete velikokrat sploh niso seznanjene s pravicami študentk mamic in nemalokrat se zgodi, da študentke na fakultetah ne morejo koristiti svojih pravic. Širša javnost je do študentskih družin kritična. Nekateri sploh ne vedo, da študentske družine obstajajo, kajti v Sloveniji je gledanje na odločitev za starševstvo še vedno konzervativno. Po mnenju mnogih se za starševstvo odločiš šele, ko imaš za to ustvarjene vse pogoje, torej, po izobrazbi, ob primerni službi in stanovanju. Javnost velikokrat celo pokaže nestrinjanje s tem, da imajo študenti otroke. Študentske družine so velikokrat odvisne od materialne in storitvene pomoči njihovih staršev in jim državni prejemki ter delo preko študentskega servisa v pogostih primerih ne zadostuje za preživetje. V primeru, ko študentke mamice potrebujejo nasvet, se najpogosteje obračajo na Klub študentskih družin in študentsko svetovalnico ŠOU, vendar se študentske strinjajo, da je podobnih organizacij v Sloveniji premalo.

- **Ali se študentske družine soočajo s slabšo kvaliteto življenja kot ostale oblike družin?**

Študentske družine so prav gotovo ena izmed najranljivejših oblik družin. Študentje so populacija, ki še niso redno zaposleni in tako je obdobje študija čas, ko se preživljajo z zelo omejenimi finančnimi sredstvi. Pri študentskih družinah gre za situacijo, kjer se srečata dva nasprotujoča si socialna statusa, kar starše študente še toliko bolj ogroža. To sta študentski, obenem pa tudi družinski status nezaposlenih staršev z odvisnimi otroki.

Državni prejemki študentskih družin so v večini primerov prenizki za preživetje, zato so starši študenti velikokrat odvisni od dodatnega dela preko študentskega servisa, predvsem pa od finančne pomoči njihovih staršev. Študentske družine imajo slab stanovanjski položaj.

Družine z majhnimi otroki potrebujejo namreč večjo kvaliteto bivanja, kot jo ponuja študentski dom. Toda dohodki oziroma prejemki staršev študentskih družin ne zadostujejo za reševanje stanovanjskega vprašanja, ki postane še toliko bolj pereče po končanem študiju, ko študenti izgubijo študentski status in z njim vse ugodnosti, ki jih ta status prinaša (štipendija, študentski dom, subvencionirana prehrana). Ker pa študenti, ki bivajo v študentskih domovih, v večini primerov nimajo stalnega bivališča v Ljubljani, ne morejo kandidirati za socialna stanovanja.

8 ZAKLJUČEK

Cilj diplomske naloge je bil preučiti kakovost življenja študentskih družin v Sloveniji. Da bi dobila splošen pregled, kako živijo študentske družine, sem s tremi mamicami študentkami v študentskih domovih opravila polstrukturirani intervju. Želela sem preveriti, kakšne so tipične težave študentskih družin, kako so študentke zadovoljne s stanovanjem, z njihovim materialnim standardom, s prostim časom ter z izvajanjem študija. V izhodišču moje naloge sem predpostavljala, da je kakovost študentskih družin nižja v primerjavi z drugimi tipi družin.

Študentske družine predstavljajo izziv za socialno politiko. To so družine, ki pogosto sodijo med ranljivejše skupine, saj je njihov socialno-ekonomski položaj neugoden, poleg tega pa tudi težje usklajujejo družinske obveznosti s študijem.

Status študentskih družin je danes še vedno nepojasnen in zaenkrat ne obstaja sistemski pristop pri reševanju njihove specifične situacije. Študentske družine se obravnava kot splošno študentsko populacijo, zato se jim ne namenja posebne pozornosti. Toda zaradi specifičnih težav, se razlikujejo od splošne populacije študentov. Študentske družine so mlade družine z majhnimi otroki, ki potrebujejo dodatne bivanjske ugodnosti v primerjavi z ostalimi študenti. Starši v študentskih družinah so v večini primerov nezaposleni in z nerešenim stanovanjskim vprašanjem, zaradi česar bi jim bilo nujno potrebno s strani države posvečati več pozornosti in pomoči. Poglavitne težave študentskih družin, ki posledično vplivajo na nižjo kakovost življenja, so neprimerno bivalno okolje, prenizki dohodki in nerešeno stanovanjsko vprašanje v prihodnosti. Da bi se socialno-ekonomski položaj študentskih družin v prihodnosti izboljšal, bi bilo potrebno najprej urediti definicijo in status študentskih družin, ki bi študente starše opredeljevala kot študente s posebnimi – dodatnimi potrebami, obenem pa kot posebno skupino družin znotraj skupine mladih družin. Država bi morala urediti zakonsko podlago študentskih družin, saj v Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih nimajo posebne definicije, zaradi česar se starši študentje pogostokrat srečujejo s problemi pri uveljavljanju pravic iz naslova starševstva. Študentke se strinjajo, da bi bila potrebna izgradnja študentskega doma, prilagojenega študentskim družinam (večji apartma, otroška soba, v bližini vrtec, igrišča itd). Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve bi moralo pokrivati dodatne stroške, ki so v primeru študentskih družin večji. Študentom staršem bi bilo potrebno omogočiti bivanje v študentskih domovih vsaj še nekaj časa po končanem

študiju z namenom, da si v krajšem času poiščejo ugodno stanovanjsko rešitev. Študentske družine bi morale biti upravičene do ugodnega stanovanjskega kredita, prav tako pa bi morala imeti vsaka študentska družina možnost kandidirati za socialno stanovanje, brez dodatnih pogojev. Potrebna bi bila tudi reorganizacija formalnih podpor za študentske družine z oblikovanjem dodatnih družinskih centrov, ki bi se zavzemali za pravice študentskih družin, jim nudili svetovanje ter potrebne informacije. Povečati bi bilo potrebno dostopnost otroškega varstva v vrtcih oziroma organizirati varstvo otrok študentskih družin v sklopu študentskih domov (predlog študentk). Na fakultetah bi bilo potrebno zakonsko urediti večje prilagajanje profesorjev pri opravljanju študijskih obveznosti za študente starše (v smislu dodatnih izpitnih rokov, neobveznih vaj in predavanj za študente starše). Nagrajevati bi bilo potrebno delodajalce, ki so prijazni do staršev študentskih družin in mladih družin nasploh. Vsaka študentska družina bi morala zakonsko, ne glede na dohodke in mesečne prejemke, pridobiti fiksno dodatno denarno pomoč (predlog študentk).

Kljub temu, da sem svojo diplomsko nalogo pričela s predpostavko, da so študentske družine ena izmed najranljivejših skupin na socialno-ekonomskem področju in da jim je namenjeno premalo skrbi s strani države, me je njihov način življenja in preživljanja presenetil. Nisem si predstavljala, da so študentske družine v tolikšni meri odvisne od medsebojne pomoči, ter pomoči njihovih staršev. Glede na to, da je v Sloveniji rodnost zelo nizka, bi pričakovala, da država nekoliko bolj vzpodbuja mlade družine, še posebej, če so to še toliko bolj ranljive skupine, kot so študentske družine. Študentske družine izstopajo iz ustaljenega življenjskega trenda mladih ljudi, kjer si človek ustvari družino šele po končanem študiju, ko je ekonomsko in stanovanjsko priskrbljen. Študentske družine, se kljub temu, da še nimajo izpolnjenih vseh teh pogojev, ne odpovedujejo starševski vlogi. In takšna odločitev, se mi zdi glede na težke življenjske pogoje in odrekanje, izjemno pogumna in pohvalna. Menim, da bi bilo potrebno veliko več pozornosti usmeriti k dodatnim pristopom, ki bi omogočili študentskim družinam bolj kakovostno življenje. Veliko več bi se moralo govoriti in opozarjati na problematiko študentskih družin, prav tako pa bi morale same študentske družine bolj glasno in aktivno zagovarjati in zahtevati svoje pravice.

9 LITERATURA

1. Brešar, Alenka in Nevenka Černigoj - Sadar. 1996. Kakovost življenja v različnih življenjskih obdobjih. V *Kakovost življenja v Sloveniji*, ur. Ivan Svetlik, 265 – 286. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
2. Černigoj, Sadar. 1995. Nekatere značilnosti kvalitete življenja v različnih družinskih skupnostih. V *Družine različne – enakopravne*, ur. Tanja Rener, Vika Potočnik in Vere Kozmik, 107–119. Ljubljana: Vitrum d.o.o.
3. Drobnič, Sonja. 1996. Metodološki vidiki proučevanja kvalitete življenja. V *Kakovost življenja v Sloveniji*, ur. Ivan Svetlik, 25–26. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
4. Drožina, Martina. 2008. Intervju z avtorico. Ljubljana, 17. junij.
5. *Klub Študentskih družin Slovenije (KŠDS)*. Dostopno prek: <http://www.studentskedruzine.com/> (20. avgust 2009).
6. Kobal, Barbara, Liljana Rihter in Nino Rode. 2006. *Evalvacija programov v socialnem varstvu*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
7. Kozina, Anja. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 17. junij.
8. Mandič, Srna. 1999. *Kakovost življenja stanja in spremembe*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
9. --- 1996. Stanovanjski parametri kakovosti življenja in spremembe v zadnjem desetletju. V *Kakovost življenja v Sloveniji*, ur. Ivan Svetlik, 213–232. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
10. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije. 2009. *Preživnine*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/prezivnine/ (20. junij 2009).
11. --- 2009a. *Pomoč ob rojstvu otroka*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/pomoc_ob_rojstvu_otroka/ (5. junij 2009).
12. --- 2009b. *Otroški dodatek*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/otroski_dodatek/ (20.junij.2009).

13. --- 2009c. *Starševski dodatek*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/starsevski_dodatek/ (20. junij 2009).
14. --- 2009d. *Denarna socialna pomoč*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/denarna_socialna_pomoc/ (20. junij 2009).
15. Novak, Mojca. 1996. Konceptualna vprašanja proučevanja kakovosti življenja. V *Kakovost življenja v Sloveniji*, ur. Ivan Svetlik, 7–24. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
16. Pirnat, Sabina. 2009. *Preživnina*. Dostopno prek: http://www.svetovalnica.com/index.php?Itemid=133&id=54&option=com_content&task=view (20. junij 2009).
17. *Pravilnik o subvencioniranem bivanju študentov*. Ur. l. RS. 22/2001. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?stevilka=1275&urlid=200122> (19. junij 2009).
18. *Zakon o subvencioniranju študentske prehrane (ZSŠP-UPB1)*. Ur. l. RS 74/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200774&stevilka=3982> (18. junij 2009).
19. Rener Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek. 2006. *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Založba Annales.
20. Statut Kluba Študentskih družin Slovenije. 2009. *Namen in naloge*. Dostopno prek: <http://www.studentskedruzine.com/statutKluba.html> (22. junij 2009).
21. Špolad, Vesna. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 17. junij.
22. Svetlik, Ivan. 1996. Kakovost delovnega življenja. V *Kakovost življenja v Sloveniji*, ur. Ivan Svetlik, 161–182. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
23. Študentska svetovalnica ŠOU. *Študentske družine*. Dostopno prek: http://www.svetovalnica.com/index.php?option=com_content&task=view&id=32&Itemid=111 (22. marec 2009).
24. Švab, Alenka. 2001a. *Družina: od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
25. --- 2001b. *Socialni položaj študentskih družin v Ljubljani – analiza stanovanjske preskrbe študentskih družin v Ljubljani ter možnosti ukrepov za izboljšave na primeru Ljubljane*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
26. Študentski domovi v Ljubljani. 2001. *Pravilnik o subvencioniranem bivanju študentov*. Dostopno prek: <http://www.stud-dom-lj.si/si/razpisi/pravilnik/> (20. junij 2009).
27. Ule, Mirjana, ur. 2003. *Tipi družin in socialne mreže*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

28. Vujanović, Ivana. 1999. *Vstop mladih v odraslo dobo – primer študentskih družin*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
29. *Zakon o visokem šolstvu (ZViS-UPB3)*. Ur. l. RS. 119/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006119&stevilka=5079> (20. junij 2009).
30. *Zakon o štipendiranju*. 2007. Ur. l. RS 59/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200759&stevilka=3157> (22. junij 2009).
31. *Zakon o razglasitvi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih (ZVrt-D)*. Ur. l. RS 25/2008. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200825&stevilka=911> (12. junij 2009).

PRILOGA A: INTERVJU št. 1

A: Za začetek me zanima kakšen je vaš status?

B: Sem absolventka visoke šole za zdravstvo. Sicer sem pa neporočena, mati samohranilka.

A: Mi prosim lahko opišete svoj tipičen dan?

B: No, zjutraj okoli osme, pol devete vstanemo, naredimo zajtrk Neži. Ko Neža poje, se greva malo igrat, nakar še mami poje zajtrk, in ko je deveta ura ali pa že deseta, gremo ven ali gremo v park Tivoli, ali gremo v živalski vrt, ali gremo h komu na obisk, ali se gremo malo s kolesom vozit; okoli 11h-12h pridemo nazaj, gre Neža spat za ene pol urice, pol Neža vstane, pojeva kosilo, greva spet ven, smo zunaj do 5h do 6h, vmes skočiva še na malico, greva domov, narediva večerjo Neži, Nežo skopam in dam spat okoli 8h. Mami če ima čas in voljo gre pospravljat in če ne gre kaj posrfat, pogledat film in spat. Tako poteka najin dan.

A: Koliko časa že živite v študentskem domu za študentske družine? Sta sami?

B: Od kar se je Neža rodila, se pravi zdaj je eno leto. Zaposila sem za premestitev iz navadne sobe v apartma za družine, že ko sem zvedela, da sem noseča. In če nebi veliko težila, ga zagotovo nebi dobila. Dobila sem ga pa par dni pred porodom. Živiva pa same z Nežo, ja.

A: Od kar si postala mamica, se je kako spremenila kvaliteta življenja tvojega življenja?

B: U bistvu od kar se mi je ukinil starševski dodatek, je problem. Dobro, imam štipendijo republiško, ki mi pripada, imela sem starševski dodatek, ki ti pripada do enega leta otrokove starosti, sam zdaj se mi je pač to ukinilo. Otroški dodatek za hčerko imam, tako da, do zdaj sem imela za preživeti, zdaj pa bom imela malo premalo. Finančno je zalogaj, predvsem če kupuješ otroku stvari na novo, takrat je problem. Če pa nisi neki delikaten in uporabljaš sposojeno ali pa staro, se da. Najbolj me stanejo plenice, oblekice smo že dobile, igrače tudi dobi.

A: Kaj pa recimo, če bi si zaželela na dopust, oddih, bi si lahko privoščila?

B: Dopusta si trenutno nebi mogla privoščiti. Glede prostega časa pa moram povedat, da se ti življenje obrne za 180 stopinj, in se popolnoma prilagodiš otroku. Otrok ti diktira dan: kaj boš počel in kako boš počel, kdaj boš jedel, kdaj se boš igral, kdaj boš lahko počival, kdaj greš k prijateljici na kavo; ti se otroku prilagodiš in ne otrok tebi. Pa tudi kar se dela tiče: ne moreš delat. Jaz še posebej, ker še dojam.

A: Kaj pa v prihodnosti? Misliš, da boš lahko delala?

B: Mislim, da ja, ker sva z oktobrom dobile vrtec, tistih 8 ur, ko bo ona v vrtcu, teoretično bi lahko, če si bom našla tako delo, da bom lahko zjutraj delala, bom. Prisiljena bom delat. Sicer

ne bo šlo. Rabila delat bi definitivno, ker že zdaj se čuti pomanjkanje. Ko gre otrok v vrtec, rabiš vrtec plačevat, dodatne obleke itd. Imaš še dodatne stroške.

A: Kaj pa država, v tem primeru ne plačuje vrtca?

B: Država plačuje, v primeru če dobiš socialno pomoč. Jaz je nimam. Dala bom vlogo za socialno pomoč, ker če prejemaš denarno socialno pomoč, imaš vrtec zastonj. Mi je zaenkrat še nimamo, ker jaz imam preživnino s strani staršev še, in mi je preseglo za 10 centov, in so mi jo zavrnil. Zdaj sem dobila tudi starševski dodatek za Nežo, ko pa ga izgubim, bom mogoče dobila tudi socialno pomoč.

A: Katere prilagoditve v vsakdanjem življenju si naredila po tem ko sta postali študentska družina?

B: Prva je bila selitev, ko sva se selili preden sem rodila, prilagodila sem se tudi zaradi obveznosti - preskok ko najprej nimaš nobenih odgovornosti, potem pa imaš eno bitje kar naenkrat, ki joka in ga moreš nahraniti, previti, ga negovat.

A: Najbrž se spremeni način življenja?

B: Ja, v načinu življenja se vse spremeni, nimaš več časa, ne moreš več razpolagati s časom, kajti otrok ti vzame večino svojega časa. Tvoje življenje se bolj ali manj vrti okoli otroka. To postane tvoj svet.

A: Kajpa kaki svojci? Imate koga, s katerim ste povezani in vam lahko pomaga?

B: Ja, u bistvu vsi, ki so, živijo na primorskem, in mi dve sva sami. Tukaj imam brata, ki mi pomaga. Ampak je tudi on študent. Starši pa mi recimo dajo domačo zelenjavo in pridelke, ali pa kako meso mi brat prinese in tako. Na tak način mi pomagajo.

A: Kaj pa glede financ?

B: Z denarjem pa ne, ker so brezposelni in ne gre. Finančno ne. Bolj z dobrinami. Ali pa dajo Neži kaj za obleči ali pa kakšno igračko. V tem smislu.

A: Glede na vaš način življenja, bi lahko rekli, da živite enakovredno oziroma enako kakovostno, kot ostale oblike družin?

B: Ko pride otrok se ti življenje totalno spremeni in če to sprejmeš, je v redu.

A: Kot razumem torej, se na nobenem področju ne počutite de-priviligirane?

B: Živim bolj skromno in nimam velikih pričakovanj. Zato mi zadostuje to kar imam. Če pa bi želela več, bi se najbrž marsikje počutila v minusu. Pa kar se dela tiče, na primer, nimamo veliko možnosti, pa tudi delodajalci te ne razumejo. Če rečeš, da imaš otroka in ne moreš delat popoldan recimo, ali pa nočnih, te avtomatsko odpišejo. S stani delodajalcev je premalo razumevanja. In varstvo. Varstvo je tudi velik problem. Nimamo možnosti kje pustiti otrok. Če nimaš vrtca, če nimaš nekoga, ki ti ga varuje, imaš težavo. Pa na faksu, da ne govorimo.

Nihče ne predvideva, da si ti mama, če imaš razpisane obvezne vaje, moraš priti, ne glede na to, da ti otrok zboli, kajti vaje se ti ne bodo priznale, če te ni tam. Ne glede na vzrok, zakaj te ni tam. Pomanjkanje razumevanja s strani fakultete je veliko. Pa ne sam fakultete, ampak s strani vseh institucij. Tudi center za socialno delo! Oni še posebej. Prej bi ti vzeli, kot kaj dali.

A: Mislite, da so študentske družine v Sloveniji sploh dovolj dobro raziskan problem?

B: Ne. Študentske družine so zelo spregledane in zelo premalo nas vzpodbujajo. Glede na to, da na mladih svet stoji, bi mogli bolj vzpodbujati. Ker je rez težko imeti otroke v času študija! Jaz sem sicer absolventka imam lahko dan na razpolago zanjo(za Nežo), ampak nekatere mamice imajo poleg dojenčka še druge obveznosti, predavanja, obvezne vaje, pa so lahko celo mame samohranilke, pa tudi če imajo partnerja ob sebi, je vseeno časovno zelo težko uskladiti varstvo in delovne obveznosti. Največji problem je, ker nimamo urejenega varstva, mi sploh nimamo varstva za otroke! Mi se moramo med samo zmeniti. Med sabo se družino menimo in ena drugi pomagamo z varstvom, ko imamo izpite ali obvezne vaje, pustimo otročke pri drugih študentskih družinah v varstvu.

A: Aha, torej kot razumem ne obstaja način, kje pustiti otroka, ko so študijske obveznosti? Nihče se ne ukvarja s tem problemom? Nobena organizacija, društvo?

B: Zdaj imamo sicer tega predsednika študentskih družin, ki se zelo trudi, naj bi čez poletje oziroma jeseni dobili varstvo, vsaj za nekajkrat na teden. Zelo premalo vzpodbujajo.

A: Pa bi bilo ne plačljivo varstvo?

B: Ja, financiralo bi se iz kluba. Sicer pa nič drugega ne obstaja. Smo samo mi, študentske družine, ki se zavzemamo, imamo razne sestanke, da se dogovarjamo, sicer pa ne, nič ne obstaja, kar bi pripomoglo k pomoči. Ni nobenega, ki bi izpostavil te naše probleme in se zavzel za to, da se določene stvari rešijo. Sami smo. Zdaj na primer gremo na morje, obstaja en projekt, s strani kluba študentskih družin, s tem da smo mogli finančno sami zbrati denar.

A: Na kakšen način pa?

B: Tako, da pošiljamo na razne firme prošnje. Sponzorji. Poleg tega smo tudi naredili 2x delavnico – skrinjice, voščilnice, smo delali risbe, in smo dobrodelno podarjali, kdor pa je želel plačati, je plačal kolikor je sam želel. Sami se moramo potruditi, skratka.

A: Torej menite, da je v Sloveniji premalo organizacij, ki se posvečajo problematiki in težavam študentskih družin?

B: Razen tega kluba študentskih družin, ki si med sabo pomagamo in se bodrimo, ni nič. No ja, na Karitasu nam tudi pripada enkrat na mesec. Lahko greš po paket hrane, oblačila za otroke. Tja hodimo zdaj mamice iskat.

A: Pa vam to zadostuje?

B: Ja, paket je osnoven. Osnovna živila.

A: Koliko časa pa traja, na primer hrana?

B: Traja en teden. Ampak boljše to, kot pa da grem v trgovino in dam spet 30 evrov za hrano. Dobimo kakšno moko, olje, salamo, pašteto in podobne osnovne stvari. En teden je pač en teden. Kar je, je dobro. Pa tudi oblekice, pa čeveljčke se da dobit. S tem se kar zadovoljna.

A: Pa ste tudi z vašim življenjem zadovoljni? Mislite, da dovolj dobro živite?

B: Meni res nič ne manjka, sem srečna. Sem skromna. Imam svojega otročička. Mam vse kar rabim za preživet.

A: Pa se vam zdi, da je za študentske družine dovolj poskrbljeno? Se ti zdi, da dobiš dovolj podpore? Pomoči? Kaj je tisto, kar ti daje tolikšno zadovoljstvo?

B: Ah, to ne. To je res, da se nihče ne ukvarja z nami. Vsekakor ni dobro poskrbljeno. Poskrbljeno je zgolj toliko, kolikor mi med sabo poskrbimo. Glede pomoči s strani institucij vsekakor nisem zadovoljna.

A:Katera področja pa bi izpostavili kot najbolj problematična?

B: Varstvo in pa dohodki oz denar za si privoščiti kaj več kot le osnovno. Pozornost - ker nas nihče ne opazi. Nimamo se na koga posebej obračat. Žalostno je, ker je vse odvisno od tega kakšno srečo imaš in koliko se sam znajdeš.

A: Kakšen je tip stanovanja (študentskega apartmaja), v katerem bivate?

B: Jaz živim v enostarševskem apartmaju.

A: Koliko časa že prebivate v študentskem domu za družine in koliko časa boste še prebivali?

B: Mi smo se vselili 7 junija, to pomeni, da smo že eno leto noter, pač od kar se je Neža rodila. Pravico pa imam zaenkrat do septembra 2009, če mi podaljšajo status, bom imela še eno leto pravico bivanja, se pravi: do septembra 2010 in če ne, se moramo preselit ven.

A: Kakšni so stroški bivanja?

B: 100 evrov mesečno.

A: Kaj pa na primer, v primeru da ne moreš plačat? Se ti je že kdaj zgodilo?

B: Porok plačuje. To so ponavadi starši. Zaenkrat se še ni zgodilo, ker mi brat posoja, če zmanjka.

A: Prosim povejte kaj o tem, kako bivate, ste zadovoljni s stanovanjem?

B: Zadovoljivo je. Všeč mi je, da imam svojo kuhinjo, kopalnico. Za kar rabim, mi je dovolj. Če nisi preveč zahteven, je zadovoljivo.

A: Torej se vam zdi, da vam v stanovanju nič ne primanjkuje? Na primer kakšna oprema, prenova, na primer? So apartmaji lepo urejeni?

B: Ah ne. Ni popolnoma nič prilagojeno otroku. To je stanovanje za navadne študente. Nimaš ne posteljice za otroka, ne previjalne mizice, nič ni. Vtičnice niso zaščitene, okna bi mogla biti drugače razporejena, več svetlobe, pa tudi nevarno je...to si pač dolžen ti kot starš otroka poskrbeti, da ni okolje nevarno otroku. Robovi in te stvari.

A: Torej ni s strani študentskih domov nič poskrbljeno izključno za študentsko družino?

B: Ne, ne, sploh. To je navadno stanovanje, ki si ga pol ti sam prilagodiš tistemu kar rabiš in kakor želiš. Vse stvari moreš sam nabavit, hladilnik, pralni stroj, posteljico itd.

A: Glede na to, da je prostor majhen, ali pogrešaš kak poseben prostor? Na primer določen kotiček, kamor bi se rada umaknila, na primer, če potrebuješ trenutek zase?

B: O ja, če bi bili večji prostori, bi bilo lažje, boljše. Tako je vse natrpano. Tudi otrok nima dovolj prostora za se igrati in gibati. Predvsem pa ko otrok zraste in rabi prostor zase, na primer, fino bi bilo, da bi imela Neža svojo sobico. Trenutno imamo vse stvari v enem prostoru, spalnico, dnevno, igralnico, mojo delovno sobo. Tudi obiske nimaš kam dati. Če pride kdo, se vsi stiskamo v enem metru prostora.

A: Imate kakšne druge težave? (npr. hrupna okolica, previsoka najemnina)

B: Tukaj se še nekako da, ker smo v celem nadstropju študentske družine. Res je, da so spodaj navadni študentje, in se marsikdaj sliši, ko so zabave. Najemnina sama posebej ni visoka, je pa res, da glede na ostale stroške in glede na to, kar nudijo, je prevelika. Glede na to, da smo študentske družine, bi bilo potrebno, da bi določen delež financirala država. Ne zdi se mi prav, da celotno ceno plačujemo mi. Mogli bi imeti tudi tukaj kakšne bonitete.

A: Kaj pa okolica bivalnega prostora? Kakšna se vam zdi? Je prostor primeren za majhne otroke in za družine? Imate v bližini na razpolago otroška igrišča oziroma igralne površine?

B: Otroško igrišče sicer imamo, pred blokom 12, kjer je tudi dom za študentske družine, igrišče je res dotrajano in potrebno obnove. Še večji problem pa je, ker se tam zadržujejo vsi ostali študentje in tudi drugi otroci izven študentskih družin. In tam puščajo umazano, odpadke in naši otroci to v usta stavijo. Pa tudi nadzora nimamo! Ni varno. Moral bi biti tam nekdo, ki kontrolira igrišče, da je varno, da je čisto. In pogleda, kdo vse ga uporablja. Nebi smelo biti cigaret, alkohola, razbitih steklenic, nevarnih predmetov, smeti. Igrišče bi se moralo povsem na novo renovirati, kajti tudi igrala niso več varna. In kasneje narediti tudi nek nadzor. Na primer, jaz tam trenutno ne morem pustiti otroka bosega, da se sprehaja in teka.

A: Torej vas moti, da živite v neposredni bližini drugih študentskih domov? Mislite, da bi bilo bolj primerno, če bi bili domovi za mlade družine postavljeni na posebni lokaciji namenjeni zgolj študentskim družinam?

B: Vsekakor. Po mojem mnenju bi moral biti en dom namenjen zgolj študentskim družinam. Tukaj je zelo tečno, ker smo v dva doma porazdeljeni. Mi imamo popolnoma drugačno življenje kot preostali študentje. Moglo bi biti prilagojeno. Ko gredo otroci zvečer spat, mora biti v nadstropju tišina. Ne moreš si ti privoščiti kričati na hodniku, ali pa ponoči popivat. Ko se dogajajo zabave, imamo tudi tukaj posledice zabav. Ljudje pridejo povsod. Je dostopno vsem. Tudi zunanji ljudje hodijo. Spodaj imamo vozičke, igrala, razne otroške predmete, ki nam jih marsikdaj polomijo in uničijo. Se dogaja, da se ti pijani študentje usedejo na tvoj voziček in ti ga polomijo. In vozičke moramo sicer nositi po stopnicah. Kako naj jaz nosim voziček sama po stopnicah? Ne gre. To bi mogli bit poskrbljeno, pa ni. Mogel bi biti narejen posebej dom za študentske družine, ustrezno prilagojen družinam z majhnimi otroki. Kjer imaš možnost shraniti vozičke, kjer je otrok varen, kjer ni zunanjih obiskovalcev, kjer ni hrupa, kjer živiš v miru. Tudi manj kreganj in nesporazumov med študenti bi bilo na tak način.

A: Imate morebiti že rešen problem bivanja po končanem šolanju?

B: Ne. Ko bom končala študij, bom verjetno mogla iti privat v Ljubljani, ker domov k staršem se nimam možnosti vrniti.

A: Vas skrbi, kako boste rešili stanovanjski problem, ko se boste morali odseliti iz študentskega doma?

B: Zelo! Zelo me je strah. Niti ne smem pomisliti, da bi morala iti ven od tukaj. Zdaj plačujem 100 evrov stanovanje in še vedno mi zmanjka denarja za marsikaj. Kaj bo šele potem, ko bo stanovanje 500 evrov?! Ne vprašaj.

A: Ali že zdaj v času študija razmišljate o tem kako boste rešili stanovanjsko vprašanje po končanem študiju?

B: Ja, malo že razmišljamo....Neža gre oktobra v vrtec, jaz pa bom morala iti obvezno delat. Najemnine so 300, 400 evrov. Kje bom jaz sicer dobila ta denar?!

A: Kje predvidevate, da boste stanovali po končanem študiju?

B: Recimo kje izven Ljubljane, kakšno obrobje Ljubljane, kjer so najemnine nižje.

A: Menite, da imate dovolj možnosti izbire pri reševanju stanovanjskega problema v prihodnosti?

B: Študentske družine, ki imajo stalno prebivališče v Ljubljani ja, ker se lahko tudi za neprofitna stanovanja prijavijo. Ampak mi, ki smo iz primorske, nimamo stalnega prebivališča tukaj in ne moremo nič narediti. Nimaš pravice da zaprosiš za neprofitno stanovanje, kjer bi plačevali manj. Mi, ki smo priseljeni v Ljubljano, res nimamo nobenih možnosti.

A: Kakšne želje imaš? Kje bi želela bivati?

B: V kakšni mirni lokaciji, kjer je tudi kaj zelenja. Kjer ni veliko hrupa in še vedno blizu centra, v bližini vrtca, da nebi bilo potrebno voziti otročička predaleč v vrtec. Pa tudi v kaki hiški bi bilo lepo bit. V bolj domačem okolju.

A: Imate mogoče kakšne predloge kaj bi bilo potrebno izboljšati na področju stanovanjske problematike mladih študentskih družin po končanem študiju in tekom študija?

B: Super bi bilo, če bi šli na roko kar se stanovanj tiče. In pa tudi zaposlitve. Morala bi obstajati ena zakonodaja, da imaš možnost ko zaključiš študij, še dve leti koristiti neko stanovanje, namenjeno posebej mladim družinam, ali celo študentskim družinam, ki je cenovno bolj primerno. Zdaj je preskok, iz 100 evrov na 500 evrov. Od danes na jutri ne more ena mlada družina plačevati kar 400 evrov več. Fino bi bilo, da bi obstajala možnost stanovanja, kjer bi plačeval najemnino recimo 200 evrov, da bi si lahko v tem času našel službo, in tako postopoma šel naprej. Prehod iz študentske družine v klasično družino bi moral biti omogočan. En lažji prehod, bi jaz temu rekla.

A: Kaj menite o svojem finančnem položaju? Ste zadovoljni?

B: Ne, nisem zadovoljna. Jaz prejemam republiško štipendijo, otroški dodatek zame in zanjo, pa starševski-ki se mi je zdaj ukinit. Ko pa sem dala vlogo za socialno pomoč, so mi jo zavrnil, ker ne morem uveljavljati svojega otroškega dodatka in prejemati denarno socialno pomoč, ker se te dve pomoči izključujeta. Kljub temu, da sem jaz še študentka, imam po zakonu pravico prejemati otroške dodatke, ker dokler se šolam imajo starši moji pravico, da prejemam ta denar. V moji situaciji pa se moram jaz odločiti in ukiniti otroški dodatek, če želim prejemati socialno pomoč. Meni se to zdi problem. Tej zakoni niso ravno pisani na kožo. – upoštevajo vsako stvar, tudi preživnine, delo preko študenta-brez katerega težko shajaš. Preživnino moraš imeti urejeno, ker ko imaš ti svoje lastno gospodinjstvo z otrokom, moraš imeti s strani staršev urejeno preživnino. Po zakonu je tako, ne glede na to, da ali ti to preživnino dobivaš ali ne, upošteva se ti. Dostikrat imamo samo zaradi zakona narejeno preživnino. Pri nas je že tako. Meni na primer, ne plačujejo starši preživnine čeprav imamo narejen sporazum. Vsaj 50 evrov bi mi morali dajati, se pravi 100 evrom mesečno, sam jaz tega denarja ne vidim. A povsod se mi pa upošteva. Ni neke evidence, ki vodi kaj dejansko res prejemaš in kako dejansko res živiš.

A: Kaj bi rekli glede na druge ljudi okoli sebe ali glede na druge oblike družin- je vaš finančni položaj enako dober? Nebi rekla.

A: Kako se je spremenilo vaše finančno stanje, ko ste postali študentska družina?

B: Zdaj se mi je stanje poslabšalo, ker ne morem delat, pa tudi nove stroške imam. Ne morem si privoščiti, kar sem si prej lahko.

A: Kakšne dohodke torej imate?

B: Republiško štipendijo, otroški dodatek moj in od Neže, oziroma trenutno samo Nežin otroški, mojega ne, ker sem dala pritožbo, ker so mi ga zelo zmanjšali. Za denarno socialno pomoč pa sem zaprosila, sam so mi jo zavrnil.

A: Ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete in želite?

B: Bom tako rekla: minimum pokrijem na mesec. Česa dodatnega si pa ne morem privoščiti. Imam zgolj za osnovno preživetje. Kak izlet in te zadeve, odpadejo. Lahko greš ja, tukaj do živalskega vrta, da boš pa ti šel u terme za en vikend, odpade. Že samo hrano si kupujem najbolj poceni. Pa še na Karitas grem iskat. Privoščim si osnovna živila, več pa ne gre. Luksuz odpade.

A: Kakšne stroške imate in kako shajate z njimi? Na primer za kaj vse ste porabili denar v prejšnjem mesecu – stanovanje, hrana, -kaj ste jedli, kaj drugega, ali ste kam šli?

B: Trenutno so mi največji stroški Nežine kreme oziroma kozmetika za njeno alergijo. Najemnina me stane, hrana, mesečna vozovnica, plenice in ostali pripomočki za njeno nego. Stroškov je za ene 300, 400 evrov mesečno.

A: Torej kot razumem si razen najbolj osnovnih zadev, nič več ne privoščiš?

B: Si, ampak na tak način, da ne trošim. Grem k mojemu bratu, ki živi v Slovenj Gradcu, na oddih in to smatram kot dopust. Grem nekam, kjer ni stroškov.

A: Kako razporedite svoje dohodke za različne potrebe?

B: Mesečne obveznosti plačam sproti oziroma takoj na začetku in za ostalo razpolagam. Nekaj dam na stran ta to, nekaj za ono. Pogledam, premislim kaj rabim in za tisto shranim denar. En mesec malo več porabim, drugi mesec pa malo bolj stisnem. Zdaj recimo malo varčujem za na dopust poleti.

A: Ali torej lahko varčujete?

B: Eh, varčujemo. Celo leto varčujem, da grem poleti lahko na morje.

A: Za katere stvari vam trenutno zmanjka?

B: Za luksuz. Za dopust, ogled, boljša hrana, boljše obleke, nove čevlje. Na primer Neža ima obleke stare, druge roke, kdaj pa bi si želela ji kupiti tudi kakšno novo majčko. Navajena sem, da nimamo novih stvari in nismo oblečene po ta zadnji modi. Bi si pa kdaj zaželela imet kaj novega, zase in za hčerko.

A: Se morate čemu odreči, ker za to nimate dovolj denarja? In če - kako pogosto prihaja do tega, da si nečesa ne morete privoščiti? Koliko denarja vam zmanjka, da bi si lahko tovrstne zadeve privoščili?

B: Ni tiste spontanosti več, na primer: včasih sem šla v Portorož na sladoled, danes si tega ne morem privoščiti. Rada bi kdaj imela malo bolj kakovostno hrano ali pa kdaj pojedla kaj v kakšni restavraciji. Rada bi kam kdaj šla, na kak koncert, predstavo. Jem sam na študentske bone in kar daje Karitas. Če sama kaj kupujem, kupujem sam najnujnejše oziroma ko zmanjka. Na primer, za otroka ti pripada 10 bonov več. Sam to zadostuje, če ješ 1x na dan. Sam kdo je 1x na dan?! Otrok je 5x na dan! In doječa mamica naj bi tudi več kot enkrat na dan jedla. Ampak toliko nam pripada, več si moramo sami kupovat. Da bi si lahko še kaj dodatnega privoščila bi potrebovala vsaj enih 200 evrov več.

A: Koliko denarja pa imaš zdaj na razpolago?

B: Zdaj imam 300 evrov mesečno. Če bi imela še 200 dodatnih, bi bilo lažje. Ko jaz pokrijem vse stroške, mi ostane recimo 50 evrov, da lahko porabim.

A: Kaj naredite, če vam zmanjka denarja za nujne stvari?

B: Sposodim si. Od kakih prijateljev, največkrat pa od brata, ki pa je tudi študent in dela preko servisa.

A: Kaj pa kakšne organizacije obstajajo, na katere bi se lahko obrnila v takem primeru?

B: Obstaja študentski tolar, za katerega lahko daš 1x na leto vlogo, opišeš situacijo zakaj bi potreboval denar, in imaš možnost nekaj dobiti. Jaz sem tudi že izkoristila to možnost.

A: Ampak to je 1x na leto, kot razumem? Če pa se ti pripeti nekaj nenapovedanega, se imaš na koga obrniti?

B: Ne, ne, u tem primeru ostaneš sam. Nimaš se na koga obračat.

A: Kako pogosto pa prihaja do tega, da se moraš na nekoga obrniti in prositi za pomoč, v tvojem primeru na brata?

B: Na dva meseca prav gotovo. Vsak drugi mesec ga vprašam.

A: Se ti zdi, da imate dovolj pomoči s strani raznih organizacij in s strani države? Kaj vam ponujajo in kako oceniš tovrstno pomoč?

B: Nekaj je, ni pa dovolj. Denar je vedno dobrodošel in nikoli ga ni preveč. Država ti nudi zgolj najnujnejše. Premalo se mi zdi vse skupi, kar nudijo. Na primer, po hrano in obleke lahko gremo 1x mesečno. Za hrano bi nujno potrebovali vsaj na 14 dni. Ali pa kakšno dodatno finančno pomoč bi potrebovali študentski starši. Ali pa da bi bilo možno, da ti povečajo štipendijo, čim si mamica študentka.

A: Imate možnost kako zaslužiti več denarja?

B: Dokler ne bom imela otrokovega varstva poskrbljenega vsaj za 8 ur, ne. To bo pa šele jeseni. Trenutno pa ni možnosti.

A: Imate mogoče kakšen predlog, kako bi se dalo rešiti finančni problem pri študentskih družinah?

B: Dodatna denarna pomoč, namenjena zgolj staršem študentskih družin. Fiksna pomoč, ne glede na ostale dodatke, prejemke itn. Več bi moralo biti prilagoditev. Tudi s strani delodajalcev. Delodajalci bi morali biti dolžni nuditi tudi nam možnost zaslužka.

A: Kaj pa vaše socialno omrežje? S kom se najpogosteje družite?

B: Največ se družim s temi študenti, ki imajo družine. Smo povezani, pa tudi navezani. Kar veliko prijateljstvo in si pomagamo.

A: Kaj pa stike iz starih prijateljstev, si izgubila? Še ohranjaš?

B: Ma, stiki so se zrahljali. Niso tako pogosti, kajti jaz imam trenutno čisto drugačno življenje, drugačne potrebe, drugačne obveznosti in se ne usklajujemo več s starimi prijatelji. Gremo še kdaj na kako kavico, ni pa več tistega življenja, ko smo viseli cele dneve skupaj, šopingirali, hodili ven, itd. Oni težko razumejo mojo trenutno situacijo. In zaradi tega se raje umaknem. Tako da, se največ družimo med samo študentske družine.

A: Kdo pa je tisti, ki ti prisluhne, priskoči na pomoč, ko potrebuješ pogovor, ko si žalostna?

B: Starši vedno dajo kako lepo besedo. Pač ne morejo finančno veliko pomagati, pomagajo pa z razumevanjem, pogovorom, kako dobrino prinesejo. Pa tudi prijatelji. Sploh tej, ki so v podobni situaciji, najbolj razumejo.

A: Kaj pa varstvo? Kdo ti pomaga pri varstvu otroka, ko to rabiš?

B: Študentske družine med sabo si delamo te usluge. Jaz varujem tebi, ti meni in tako. Danes ti rabiš, jaz varujem in jutri ti varuješ. Zmenimo se. Drugače ne gre. Moj otrok na primer, je ful živahen, veliko zahteva. Če pa imaš 2 taka na kupu, je tudi zate težko. Tako da, je tudi to zakomplicirano.

A: Kaj pa glede prostega časa. Ga imaš možnost preživljati? Ga sploh imaš?

B: Ja, ko dam Nežo spat-to je 8, 9 ura zvečer. Takrat grem tekat, ali pa s kolesom, da se malo sprostim. Mogoče kakšen film pogledam, malo s kom poklepetam....

A: Obstaja kakšna stvar, ki te veseli in je ne moreš opravljati?

B: Ja, zelo rada sem včasih hodila v dramski krožek-ta zdaj odpade. Ne morem si privoščiti, da bi 2x, 3x na teden hodila na vaje dramskega krožka. Nimam časa za to.

A: Kaj najbolj pogrešaš?

B: Pogrešam raznolikost. Moj dan je vsak dan isti, vse je monotono. Nimam več možnosti sama sebe izpolnjevati, živeti raznoliko, ker mi enostavno zmanjka časa za te stvari. Pogrešam

planinarjenje. So stvari, ki jih pogrešam, seveda. Ampak to je vse povezano s prostim časom in denarjem. Ampak, to pač pride z otrokom, to vzameš v zakup, ko ga imaš. Nekaj izgubiš, pridobiš pa nekaj kar je neprecenljivo.

A: Menite, da imate na razpolago dovolj prostega časa? In če ne, za katere dejavnosti vam primanjkuje čas?

B: Mogoče bi ga imela, če bi imela varstvo. Zdaj pa ga nimam. Mogoče se bo situacija izboljšala, s septembrom. Ali pa, če bi bilo na primer organizirano varstvo 2x tedensko za urico ali dve, bi bilo tudi lažje še kaj drugega počet. Na primer, da bi bilo organizirano s strani na primer našega kluba 2x tedensko varstvo, bi prišle študentke iz pedagoške smeri in bi te naše otročičke jim zaupali v varstvo za nekaj uric tedensko.

A: Menite, da imate dovolj časa za študijske obveznosti?

B: Jaz sem trenutno absolventka, tako da, trenutno nimam težav, ker nimam dela. Imam pa možnost it na magisterij, ampak bi za to smer, ki si jo želim, potrebovala delat diferencialne izpite in seveda plačat študij. Tako da, takoj ko zaključim študij morem it delat. Naprej si ne bom mogla privoščiti it študirat. Trenutno nimam možnosti si plačevati magisterij. A: Kaj pa v primeru, da bi bila še vedno redna študentka, na primer zadnjega letnika, misliš, da bi imela možnost redno študirat in polagati izpite?

B: Težko si predstavljam, da bi lahko. Moj faks zahteva stalno prisotnost na vajah, na predavanjih. Če bi bili na faksu res razumevajoči in popustljivi, mogoče, sicer pa ne bi šlo.

A: Kako bi ocenili dodatne možnosti (bonitete), ki vam jih nudi država, na področju študija?(npr. dodatno leto študija zaradi materinstva) Se vam zdi to dovolj?

B: Ja, imaš možnost dodatnega leta študija, ampak oni pri tem ne upoštevajo, da si ti mama od tistega leta naprej konstantno. Tebi pripada zgolj eno leto! Ampak jaz nisem mama samo eno leto. Jaz imam obveznosti pol za celo življenje. Na primer, eno leto mi bojo popustili in ko to izkoristim, kar pričakujejo, da bom naslednje leto pa že lahko redno hodila na faks in na vaje? Ne gre tako zlahka. Biti mama ni tako enostavno, kot predstavlja ta zakon. Eno leto je dobrodošlo, ampak ti v enem letu ne zaključiš študija in nimaš otroka samo za eno leto. To dejstvo zakon spregleda.

A: Torej kot razumem misliš, da bi bilo potrebno študentskim staršem ponuditi še dodatne možnosti pri študiju? Meniš, da to, kar je na voljo, ni dovolj?

B: Ne, ni dovolj. Pa tudi to kar je, nekateri sploh ne upoštevajo. Na primer, na farmaciji ti sploh ne pripada dodatno leto na otroka, čeprav je to po zakonu zagotovljeno. Tam se tega ne uveljavlja. Ne dovolijo. Poznam mamico, ki ji niso podaljšali enega leta na račun otroka. Univerza ima premalo posluha za mame študentke.

A: Torej bi bilo potrebno na tem področju marsikaj izboljšati?

B: Ja, marsikaj.

PRILOGA B: INTERVJU št. 2

A: Za začetek bi povprašala o vašem statusu in statusu partnerja?

B: Oba sva še študenta.

A: Lahko prosim opišete svoj tipičen dan?

B: Zjutraj ob 7h vstanemo, se uredimo in mož pelje s kolesi otroke v vrtec. Otroci so čez dan v vrtcu, jaz tačas delam, ali študiram, kajti delam dva faksa; na eni fakulteti pišem diplomo, na drugi pa še študiram, in sicer izredno. Ob treh jih grem iskat v vrtec, se še malo zadržimo na igrišču in ko mož pride, gremo skupaj na kosilo, v menzo. Če je lepo vreme smo veliko zunaj, gremo v živalski vrt, na rožnik. Ob 7h zvečer pridemo v stanovanje, povečerjamo, se stuširamo, pravljica, pa spat.

A: Glede menze, oziroma kosila, ki si ga omenila, me zanima, če se celotna družina prehranjuje na bone in če jih imate dovolj?

B: Vsaka mamica študentka dobi na vsakega otroka 10 dodatnih bonov.

A: Pa vam to zadostuje?

B: Mi hodimo v menzo, kjer so dovolj velika kosila in porabimo 2 bona za celotno družino. Ponavadi kar vprašam, če nam lahko dajo malo več in vedno dajo. So zelo prijazni. Če pa bi kje drugje jedli, kjer so kosila manjša, pa nebi bilo dovolj. Ampak nam zadostuje. Poleg tega tudi doma kaj skuhamo, ampak čim doma kuhaš, te pride stat veliko dražje.

A: Koliko časa že živite v študentskem domu za študentske družine?

B: Na Začetku, po mojem rojstvu preden sem dobila dom (zaradi 100 dodatnih točk, ki ti pripadajo na mamico), smo bili v drugačnem apartmaju, veliko manjšem, enostarševskem, tam je enkrat ceneje, kot tukaj. Tukaj plačujemo 200 evrov. Mi pa smo želeli prišparati in smo bili gor. Gor je prostor bolj za samo mamico.

A: V čem se je bistveno spremenila kvaliteta življenja vašega življenja od kar ste študentska družina? (finančno stanje, prosti čas, hobiji)

B: Spremenil se je predvsem prosti čas. Ta, se je drastično zmanjšal. Prej je bilo veliko več časa za prijatelje, za svoje hobije, čas si razporejal po želji, zdaj pa tega ni več. Zdaj celoten čas prilagajaš otroku, otrokovemu ritmu. Glede financ ne morem primerjat, ker prej nisem delala, ker nisem potrebovala delat. Zdaj imam več denarja, ampak ga tudi veliko, veliko več potrebujem. Trenutno je pa tako: glede na to, da sem mamica, se mi dohodek mojih staršev ne šteje več pri državni štipendiji in mi pač državna štipendija pripada. Je pa seveda veliko več

stroškov, kot sem jih imela prej, ampak nekaj dobiš od države, nekaj sam prislužiš...je pa res, če sta dva, je veliko lažje, ker si lahko pomagaš in izmenjaš pri varstvu, da lahko drugi ta čas dela preko servisa, ker drugače nebi prišel čez mesec.

A: Katere prilagoditve v življenju ste naredili po tem ko ste postali študentska družina ?

B: V študentski dom sem se že prej vpisala, ko sem vedla, da sem zanosila, ker pred tem nisem še bila sprejeta, ampak sem bila v čakalni vrsti. Prosti čas sem popolnoma prilagodila otroku, delo si iščem predvsem dopoldne, ko so otroci v vrtcu, ker popoldneve želim z njimi preživljat...

A: Imate širšo družino? Svojce? Kje živijo? Kaj pa partnerjevi svojci? Ste z njimi povezani?

B: V zadnjem času nam mogoče več moja sestra pomaga, če na primer greva zvečer kam sama. Sestra je v Ljubljani dijakinja in priskoči na pomoč pri varstvu. Sicer pa otročka mata dve babici in enega dedka. Od moža starši ne dajejo veliko pomoči, ker nama njihov stil vzgoje ni všeč in jima otrok raje ne zaupamo; moji so pa še zaposleni in nimajo časa.

A: Kaj pa finančno vama starši pomagajo?

B: Na začetku so hoteli, ampak midva sva želela bit čim bolj samostojna in nisva sprejemala pomoči. In tako so se tudi navadili. Dajejo nam za rojstne dneve in tako. Sproti pa niti ne. Smo samostojni. Če pa karkoli rabimo oziroma bi rabili, bi seveda pomagali. Seveda lahko računamo nanje.

A: Glede na vaš način življenja, bi lahko rekli, da živite enakovredno oziroma enako kakovostno, kot ostale oblike družin? Če ne, na katerih področjih se počutite depriviligirane?

B: Kar mene moti je to, da študentski družini ne pripada socialna pomoč. Če delaš preko študentskega servisa, se ti vsi dohodki odbijejo. Se pravi, ali imam socialno pomoč tistih 400 evrov, ali pa delam preko študentskega servisa. In s 400 evri na mesec, plus štipendija plus otroški dodatek, si ne moreš ravno veliko privoščiti. Jaz si želim, da bi si lahko privoščili vsaj smučanje in poletne počitnice. In tako kot živim jaz, morem pri stroških zelo pazit. Skrbno moram gledat kam dajem denar. Depriviligirana se počutim zaradi obdobja, ko končuješ študij, imaš že otroka in se nimaš kam dat. Depriviligirana se počutim v reševanju stanovanjskega problema. Glede na to, da nimam stalnega prebivališča v Ljubljani, ne morem zaprositi niti za subvencionirano stanovanje. In to se mi zdi zelo nepravilno in nesocialno, saj živimo v Ljubljani že vrsto let in lahko bi imeli kakšno možnost subvencioniranega stanovanja, kot mlada študentska družina. Pa tudi pri vrtcih mislim, da smo zelo v depriviligiranem položaju. Jaz sicer še nisem imela problema, ampak se to pogosto dogaja, da ker nimaš stalnega prebivališča, ne dobiš vrtca.

A: Kako pa da sta vidva dobila vrtec, kljub temu, da nista iz Ljubljane?

B: Takrat ko sva midva iskala, se je še dalo. Očitno ni bilo toliko otrok, ni bila tako velika zasedenost. To je bilo pred štirimi leti, ko sem prvega otroka vpisala v vrtec. Srečo smo imeli. Samo to. Prosto je bilo in smo dobili. Za drugega otročka pa smo dobili več pik, ker smo imeli že ta prvega noter. Za drugega otroka torej lažje dobiš vrtec.

A: Torej kot razumem, je bilo v vajini situaciji zgolj naključje oziroma sreča, da sta dobila varstvo oziroma vrtec?

B: Ja. Sreča je bila.

A: Mislite, da so študentske družine v Sloveniji dovolj dobro raziskan problem?

B: Sploh ne. Status študentske družine sploh ni definiran. Sploh ni definirano kdo spada pod študentsko družino. Sploh ne vedo kam nas uvrstiti. Ali smo družine, ali smo študenti.

A: Torej meniš, da nimaš veliko možnosti, da bi lahko unovčila svoj status študentske družine?

B: Zelo malo. Zelo premalo.

A: Imaš vsaj možnost kje poiskati pomoč, nasvet?

B: Pri ŠOU svetovalnici imam. Tako kot vsak študent. Tam lahko veliko zveš in radi pomagajo.

A: Je v Sloveniji dovolj organizacij, ki se posvečajo problematiki in težavam študentskih družin?

B: Obstaja Klub študentskih družin in svetovalnica ŠOU, ki sem jo že omenila. In to je daleč premalo.

A: Če se vrnemo spet k vašemu življenju: ste z vašim življenjem zadovoljni? Mislite, da dovolj dobro živite?

B: No ja, privadili smo se na nižji standard. Živimo skromno. Počutimo se pa v redu. Smo pa tudi bili že mi vzgojeni bolj v skromnem in zadovoljnem duhu.

A: Katera področja pri problematiki študentskih družin bi izpostavili kot najbolj problematična?

B: Študentski domovi so najbolj problematični. Na primer, partner če ni študent, ne more živeti poleg družine. Na primer, na fakulteti dobiš za vsakega otroka dodatno leto študija, tukaj pa ne! Tukaj dobiš samo eno leto, ne glede na število otrok. In to je za moje pojme zelo zelo nepravilno.

A: Torej kot razumem študentske družine nimate več bonitet v študentskih domovih, kot navaden študent?

B: Ne, tudi oni lahko eno leto podaljšajo na razne okoliščine - npr socialne težave in isto mi lahko eno leto podaljšamo na materinstvo.

A: Po tvojem torej zakoni niso primerno urejeni?

Ne. Nikakor.

A: Koliko časa pa že prebivate v študentskem domu za družine in koliko časa boste še prebivali? Kakšni so stroški bivanja?

B: 5 let že prebivamo in računamo še na 3, ker mož se je vpisal na podiplomski študij, do doktorata ima še 3 leta...jaz tudi mislim it še na doktorski študij. Stroški so pa 200 evrov.

A: Prosim povejte kaj o tem, kako bivate, ste zadovoljni s stanovanjem?

B: Fino je, ker smo družine na kupu in si med sabo lahko pomagamo. Sicer pa so domovi takšni pač kot so: stari, dotrajani, neopremljeni.

A: Se vam zdi, da vam v stanovanju kaj primanjkuje?

B: Okna so najprej potrebna preureditve, ker vsepovsod zelo zelo piha.

A: Pa tudi sobice oziroma prostori niso posebej prilagojeni za družino z otroki?

B: Niso ne, vse smo si sami preuredili, kar smo želeli in do te mere, kot smo lahko. Pa ne samo za otroke, tudi ostale stvari smo sami uredili. Vse smo si sami prebelili, nove jogije dali, itd. Sploh ni poskrbljeno za otroke. V vse te vtičnice si moral sam poskrbeti, da si jih obvaroval.

A: Imate dovolj prostora? Ali imate v prostoru kjer živite kakšne težave, probleme?

B: Ne, prostor bi mogel biti, seveda večji.

A: Kateri prostor pa ti osebno najbolj pogrešaš?

B: Večjo kopalnico, pa kuhinjo.

A: Ne pogrešaš na primer tega, da bi imela svoj kotic, kamor se lahko umakneš, ko imaš delo ali pa preprosto, ko rabiš 10 min zase?

B: To je pač najboljša opcija, kar imamo mi. Da imamo dve sobi. Pred tem smo bili v stanovanju, kjer je zgolj en prostor in je bilo še slabše, kar se tega tiče. To kar midva imava, je največ kar lahko ponudijo študentski domovi. V prejšnjem stanovanju, je mož spisal diplomu na prevajalni mizi. In ko ti otroci kričijo in če si živčen, se lahko greš samo stuširati. Nimaš se kam umakniti.

A: Kaj pa sobico za otroke, pogrešaš? Misliš, da, glede na to, da sta dva, ne bosta rabila vsak svoje sobe?

B: U bistvu niti ne. Ta soba za otroke, se mi zdi dovolj velika za oba. In nič se mi ne zdi narobe, če si sobico delita.

A: Imate še kakšne druge težave?

B: Na primer zaradi prostorske stiske, nimamo kam shraniti npr. smučarje, sank, pol pa puščamo to zunaj pred apartmaji in ne dovolijo. Ali pa zmanjka tople vode in nihče tega ne obvesti. A:

A: Kaj pa svetlobe, je dovolj?

B: Ta soba, ki jo midva imava, je ena redkih, da ima tako velika okna. Tako da, tudi tukaj imava srečo, ker sva zadela ta apartma.

A: Torej je to stvar zgolj tega apartmaja? Niso povsod tako velika okna, kot so v vašem apartmaju?

B: Ne, drugje imajo manjša okna, v enosobnih apartmajih, pa imajo miniatura.

A: Kakšna se vam zdi okolica bivalnega prostora? Je prostor primeren za majhne otroke in za družine? Imate v bližini na razpolago otroška igrišča oziroma igralne površine?

B: Igrala so že stara in 5 let kar smo tukaj že prosimo za nova igrala. Vse se preureja – od igrišč, novih študentskih domov, prenov apartmajev, za nova igrala za naše otroke pa ni denarja. Sicer pa sama lokacija rožna dolina je meni zelo všečna.

A: Se vam zdi moteče, da živite v neposredni bližini drugih študentskih domov? Mislite, da bi bilo bolj primerno, če bi bili domovi za mlade družine postavljeni na posebni lokaciji namenjeni zgolj študentskim družinam?

B: Dejstvo, da smo med študenti pomešani, tako me družine kot ostali študenti, me ne moti. 2x letno so sicer večji žuri, za pusta, pa otvoritev majskih iger, in takrat se res sliši in je moteče. Definitivno bi bilo boljše, da bi bili študentski domovi za družine ločeni od ostalih domov, ampak zdi se mi utopično razmišljati v tej smeri. Že vsa leta od kar sem jaz tukaj je tako, da smo pomešani med sabo in mislim, da bo tudi tako ostalo.

A: Kaj pa otroške vozičke in igrače imate možnost kje puščati ?

B: Spodaj pod stopnišče so nametani. In dostikrat se zgodi, da se kaj polomi, ukrade. Še en problem je recimo v zgornjem apartmaju, ko si dobil 3 takšne mize, kot jih imamo mi in jih dejansko ne rabiš. In nimajo niti nobenega prostora, da jih lahko kam pospraviš, umakneš. Mi smo imeli celo eno mizo na drugi mizi naloženo.

A: Imate morda kakšno idejo, kako bi se dalo rešiti trenutni stanovanjski problem?

B: Ja, seveda, to kar že ves čas govorimo; en nov blok samo za družine in prilagojen družinam.

A: Kaj pa najemnina se ti zdi primerno visoka, glede na to, da nekateri starši nimajo možnosti služiti denar?

B: Je drago, ampak v primerjavi z najemninami, ki jih želijo imeti privatniki za stanovanja po Ljubljani, je to zelo ugodno.

A: Kaj pa če vidva nebi imela možnosti služiti preko servisa, kako bi plačevala najemnino? Vam to nebi predstavljal problem?

B: Bi, sigurno. V tem primeru bi bil strošek 200 evrov že precej velik zalogaj. Ampak jaz ne vidim neke pametne rešitve v takšnih primerih. Dvomim, da se bo kaj spremenilo. V takih primerih bi najbrž morala vprašati starše.

A: Imate morebiti že rešen problem bivanja po končanem šolanju?

B: Ne.

A: Vas skrbi, kako boste rešili stanovanjski problem, ko se boste morali odseliti iz študentskega doma?

B: Ja, zelo.

A: Ali že zdaj v času študija razmišljate o tem kako boste rešili stanovanjsko vprašanje po končanem študiju?

B: Ja, velikokrat.

A: Kje predvidevate, da boste stanovali po končanem študiju?

B: Želimo bivati v Ljubljani, v svojem stanovanju, če bi bila možnost - ker se mi zdi grozno plačevati take bajne vsote denarja za takšna stanovanja.

A: Menite, da imate dovolj možnosti izbire pri reševanju stanovanjskega problema v prihodnosti?

B: Ne, nimamo se na koga obračati. Sami se bomo mogli znajti.

A: Imate mogoče kakšne predloge kaj bi bilo potrebno izboljšati na področju stanovanjske problematike mladih študentskih družin po končanem študiju in tekom študija?

B: Obstajati bi morale subvencije za mlade družine in ne samo za tiste, ki imajo stalno prebivališče v Ljubljani. Recimo, četudi ne dobiš subvencioniranega stanovanja, da ti pol država izplača razliko. Ali pa da bi lahko v tem študentskem domu ostali vsaj še nekaj časa, dokler ne najdemo kakšne ugodne rešitve. In to, da bi dobil na vsakega otroka še dodatno leto pravico bivati v študentskem domu.

A: Kaj menite o svojem finančnem položaju? Ste zadovoljni?

B: Ah, zadovoljni smo, ampak zato, da pridemo skozi mesec in da otroci normalno živijo, se morava midva odrekati veliko stvarem.

A: Kaj bi rekli glede na druge ljudi okoli sebe ali glede na druge oblike družin - je vaš finančni položaj enako dober?

B: Ne vem kako imajo druge družine, ampak dejansko je veliko težje delati ob študiju in še ob otroku. Imamo še več obveznosti in zato je veliko težje. In pozna se na vseh področjih.

A: Kakšne dohodke imate?

B: Mož ima Zojsovo, in jaz državno štipendijo, otroški dodatek in delo preko študentskega servisa.

A: Denarna socialna pomoč vam pa ne pripada?

B: Ne. Zaradi študentskega dela.

A: Ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete in želite?

B: Sigurno nimamo. Čeprav, je tudi to res, da toliko kolikor imaš, toliko tudi porabiš in vedno potrebuješ več kot imaš.

A: Kakšne stroške imate in kako shajate z njimi? Na primer za kaj vse ste porabili denar v prejšnjem mesecu?

B: Hrana. Za hrano gre res ogromno denarja. Tudi za oblačila, stanovanje. In telefon - ker tukaj ni možnosti stacionarnega telefona in kamorkoli telefoniraš iz mobitela nanese precej denarja.

A: Ali lahko varčujete?

B: Varčujemo kolikor lahko. Za dopust prišparamo in trudimo se varčevati za stanovanje.

A: Za katere stvari vam morda trenutno zmanjka?

B: Počitnice, boljši avto - ker imamo res starega in ni varen, sploh ne za otroke. Želela bi si kupovati boljšo hrano. Na primer ne morem si privoščiti rjavega sladkorja, ki si ga želim. Na začetku sva midva zelo gledala na cene in šparala na vsem. Zadnje leto pa sploh ne šparava več, ker ne prideva skozi mesec. Želela bi si kupovat tudi več sadja, zelenjave, ampak to je tako drago, sploh na tržnici, kjer naj bi bilo bolj kakovostno in zdravo.

A: Kaj pa pomoč, ki vam jo nudi Karitas 1x mesečno, uporabljate?

B: Ja, letos smo spet začeli koristiti to pomoč, ampak tudi tam dobiš najosnovnejše stvari in najbolj poceni, torej tudi manj kakovostno. Jaz sem na primer bi sama kupovala nehomogenizirano mleko, tukaj pač dobiš, kar dobiš, ampak vseeno prav pride.

A: Se morate čemu odreči, ker za to nimate dovolj denarja? Kako pogosto prihaja do tega, da si nečesa ne morete privoščiti?

B: Odrekamo se vsekakor bolj kakovostni hrani, odrečemo se vsaki večerjici v restavraciji, kdaj bi rad šel v savno, in takšne zadeve. Za otroke je sicer fino, ker je veliko delavnic zastonj. Tudi klub organizira mnogo brezplačnih stvari za naše otroke. Ampak za nas pa ni nič zastonj in to pogrešam. Problem je tudi oprema. Na primer, želeli bi kupiti smuči starejši hčerkici, ampak za takšne stvari nama pač zmanjka.

A: In v primeru, če vama zmanjka denar za najnujnejše zadeve, na koga se v takšnem primeru obračate? Kaj naredite v tem primeru?

B: Takega primera še nismo imeli, ker zelo dobro razporejava z denarjem. Moj mož je zelo pazljiv z denarjem in zna vse preračunat kako z denarjem. Načeloma se da vzeti študentski kredit in bi tudi to naredila. V bistvu sva ga nekajkrat že vzela za kakšne izjemne stroške, na primer, jaz drugi faks plačujem. Jani, ki je na podiplomskem študiju, si ga tudi plačuje. Zato sva vzela študentske kredite.

A: Kaj pa sorodniki, starši, prijatelji v takem primeru nebi pomagali?

B: Bi pomagali. Lahko bi računali nanje, mislim, vsekakor bi pomagali, če bi jih za karkoli vprašala. Ampak midva poskušava bit čim bolj samostojna in neodvisna.

A: Se vam zdi, da imate dovolj pomoči s strani raznih organizacij in s strani države?

B: Ne. Socialne pomoči midva sploh ne dobiva. Nama ne pripada. Ker pač preveč zasluživa preko študentskega servisa. Jaz mislim, da vsaka študentska družina, bi morala dobiti denarno socialno pomoč, ne glede na delo oziroma dohodek prek servisa. Neka pomoč bi morala biti nujno zagotovljena za študentske družine, pa je ni. Dobiš jo, če nimaš drugih dohodkov. Sicer pa ne.

A: Kaj bi vidva naredila v primeru, da nebi imela vrtca, kako bi v tem primeru pridobila dovolj denarja?

B: Najbrž bi eden izmed naju pazil na otroka, eden bi pa delal. Sam v tem primeru dvomim, da bi lahko še študiral. Težko izvedljivo bi bilo.

A: Imate m

B: Nek fiksni znesek na vsako študentsko družino ne glede na njihov finančni položaj oziroma dohodek.

A: Na koga pa se najpogosteje obračaš, ko potrebuješ pogovor, nasvet? Kdo ti stoji ob strani, ko potrebuješ čustveno oporo?

B: To so predvsem prijatelji, ki imajo podobno situacijo kot jaz. To so v bistvu študentske družine.

A: Kaj pa ljudje, s katerimi si se družila, preden ste postali družina, so še aktivni v tvojem življenju?

B: Z njimi pa sem zelo izgubila stike. Midva sva imela otroka še zelo zelo mlada in sva bila v zelo težki situaciji. In šele takrat ugotoviš, kdo je zares dober prijatelj in kdo stoji ob strani. Pa tudi interesi se zelo razlikujejo med nami starši in ostalimi študenti. Nimamo več skupnih interesov. Težko je ohranjati stike z drugimi ljudmi, no. Jaz se večkrat zelo lepo pogovarjam tudi z vzgojiteljico v vrtcih, sploh kar se otrok tiče. Sicer pa nimam drugih ljudi. Zgolj študentske družine med sabo.

A: Kako preživljate prosti čas in s čim se ukvarjate?

B: Midva 5 let že nimava prostega časa. Vedno imava delo in faks dopoldan, popoldneve in večere pa preživljala z otroci. In preprosto nama zmanjka za prijatelje in za vse ostalo. Letos je prvo leto, ko si poskušava malo več časa jemati tudi zase, v smislu, da se več družimo. Zvečer, ko gredo otroci spat, se dobimo, pripravimo bejbifone in se skupaj družimo. Včasih pa sestro pokličem, da pride ona k nam prespat in midva si vzameva večer zase in greva malo ven.

A: Je kaj kar te veseli in ne moreš delati?

B: Jaz sem si zelo želela plesati in letos sem celo pričela s tem in trenirala, ampak imam drug problem. In to je slaba vest. Imam slabo vest, da nisem z otrokom. Pol pa so bili še izpiti, pa diploma in sem tudi s tem nehala. Pa tudi smučanje zelo pogrešam. Vedno sem smučala, zdaj pa ne morem več, ker je to drag šport in ker ni časa.

A: Menite, da imate na razpolago dovolj prostega časa? Imaš sploh možnost razpolagati s prostim časom?

B: Te možnosti je zelo malo in četudi jo že imam, imam jaz slabo vest, da nisem z otrokom.

A: Kaj pa študijske obveznosti? Imate dovolj časa zanje? Vsa 4 leta sem hodila samo na obvezne vaje. Prvega leta si nisem vzela prosto, sem delala vse redno in bilo je nekako takole: ko sem došla, sem skakala iz faksa domov podojiti in hitro spet na faks. Ko sem prišla nazaj je mož tekel hitro na vaje. Precej kaotično vzdušje skratka. Norišnica. Ne zdi se mi to primerno za prvo leto otroka, ko rabi doma mamico, in da je poleg tega, da je prisotna, tudi umirjena. Velikokrat mi jo je Jani na faks pripeljal, da sem jo kar na faksu podojila. In to ni v redu.

A: Kako bi ocenili dodatne možnosti, ki vam jih nudi država, na področju študija? Se vam zdi to dovolj, kar imate na voljo?

B: Jaz mislim, da na fakulteti bi moglo dodatno leto pripadati tudi očetu. Samo eden lahko koristi dodatno leto in to je premalo. Na materinstvo ti pripada dodatno leto. Mislim, da bi tudi oče moral imeti dodatne bonitete.

A: Misliš, da je dovolj eno dodatno leto za oba?

B: Če dobiš vrtec, ja. Se da. Še celo tako je: 240. člen statuta univerze v Ljubljani pravi, da ti pripada eno leto mirovanja statusa. To pomeni, da mirovanje lahko koristiš samo takrat ko prejemaš starševski dodatek. – to je prvo leto otroka. Se pravi, moraš takoj koristiti. Drugo, je pa 70. člen zakona o visokem šolstvu, ki pravi, da si lahko na otroka podaljšaš študij. Se pravi, lahko tudi, ko si absolvent. Torej ti na otroka pripada dve leti. To se mi zdi, da je kar v redu poskrbljeno. Je pa res, da je od fakultete pa do fakultete odvisno koliko dejansko upoštevajo te zakone. Ogromno mamic ima problem dobiti dodatno leto. Se ne vsi prilagajajo.

Jaz na primer nisem nikoli izkoriščala tega pri profesorjih, da sem mamica. Sem pa enkrat potrebovala pomoč in je nisem dobila.

A: Kaj pa se je zgodilo? Lahko prosim konkretno opišeš situacijo?

B: Zgodilo se je, ko sem bila noseča za prvega otroka. Mi na fakulteti za šport imamo pozimi veliko teh obveznosti, smučanje in podobno, tako da, na prvi rok izpita nisem šla zaradi pač teh obveznosti, na drugi rok tudi nisem uspela it, ker mi je punčka zbolela in sem profesorju pisala e-mail, če lahko pridem na ustni izpit kasneje, izredno k njemu, razložila sem mu tudi situacijo in povedla, da tudi na tretji rok ne morem prit, ker imam na tisti dan, ko je razpisan izpit, datum poroda. In profesor mi je odpisal, da lahko pridem na tretji rok, ker ustni izpiti tako trajajo 3 dni in lahko torej pridem tretji dan, če prvi dan izpita rodim. Tretji dan poroda si pa takorekoč še v porodnišnici. 6 tednov nebi smel brati, gledat TVja, in nič..a on mi je to napisal. To je pač moja izkušnja, ko niti na izpit nisem mogla it.

A: Torej je veliko odvisno do dobre volje profesorja, koliko se ti bo prilagajal?

B: Tako. Ni pa zakonsko določeno, da bi ti moral kdo dejansko iti na roko. Ali da ti pripada kakšen rok več kot ostalim študentom. Tega ni.

A: Če izključimo vrtec oziroma če vaših otrok nebi imeli v vrtcu, imate še kakšno drugo možnost kje oziroma komu pustiti otroka? Obstaja kakšno organizirano varstvo?

B: Ne, ni še. Pri Klubu študentskih družin se sedaj dela, da se bo nekaj naredilo v tej smeri, sploh ker, veliko ljudi ni dobila vrtca. Čeprav dvomim, da se bo kaj izcimilo iz tega. Poleg tega so študijske obveznosti tudi popoldan, ko vrtca več ni.....in takrat tudi nimamo komu zaupati otroka v varstvo. Nekateri študenti tudi delajo popoldan. In če si med samo nebi povarvali otrok, jih nebi imela kam dat v času dela, faksa oziroma kakšnih koli drugih obveznosti.

A: Hvala. Z moje strani je to vse. Bi še kaj sama dodala?

B: Mogoče to, da se moraš na vseh področjih sam znajti. Midva imava pač takšno situacijo, da je moj mož zelo priden, skrben, varčen, hitro dobi delo tudi, ker je priden. Tudi jaz sama imam tako izobrazbo, na primer učim plesanje, smučanje in dobim veliko denarja. Je stvar okoliščin, da sva dobila vrtec, da imava oba statuse, da lahko delava, da nama na faksu gre. Imava srečo. Pa znajdeva se. Nekateri drugi imajo veliko večje težave.

PRILOGA C: INTERVJU št. 3

A: Najprej bi rada izvedela kakšen je vaš status in status partnerja?

B: Sem redna študentka na farmaciji, smer laboratorijska biomedicina, 2. letnik. Partner je pa 2. letnik redno radiologije na visoki zdravstveni.

A: Mi prosim lahko opišeš svoj tipičen dan?

B: Katastrofa. Zjutraj vstanemo, najprej hčerko pripravimo: jo nahranimo, preoblečemo, peljemo malo ven, se z njo igramo, kasneje skuhamo kosilo ali pa gremo jest v menzo, po kosilu gre hčerka spat in jaz grem z njo počivat, ker drugače ne zdržim. Nato pospravim kaj po stanovanju, naredim kaj za faks, tačas se Eva zbudi, gremo malo ven, če je lepo vreme, kmalu zatem je večerja, po večerji se tuširamo, vse pripravimo za spanje, preberemo pravljico in Eva zaspi. In jaz pospravim po stanovanju, pomijem posodo od celega dneva, dam cunjce prat in tako.

A: Koliko je približno takrat ura?

B: Jaz pred eno ponoči ne grem spat.

A: Kdaj pa delaš za faks?

B: Za faks delam, ko vse pospravim in potem se usedem za mizo in delam zvečer, če utegnem. Ponavadi pa zaspim in zato ne delam sproti in se mi nabira. In pride junij in me skrbi. Zdaj sem imela po tri izpite na teden. In ni šlo drugače kot da smo hčerko peljali k mojim staršem v Kobarid, ker tukaj nimamo varstva. Starša pa oba še delata in eden jo je pazil dopoldan, drugi pa popoldan. En teden smo bili brez nje. Hudo, ampak če želiš kaj naredit za faks, moraš ravno tako delat. Mi pa ni všeč, da se moraš odrekat otroku zaradi tega, ker nimaš varstva.

A: V čem se je bistveno spremenila kvaliteta življenja vašega življenja od kar ste študentska družina? Kje čutiš tiste primanjkljaje, katere si lahko včasih privoščila in si jih danes ne moreš več?

B: Predvsem v času se je spremenila kakovost mojega življenja. Zdaj je vse časovno zelo omejeno. Vedno je neko hitenje. Vedno si tempiran. Vedno nekam hitiš. Vedno nekaj delaš, nimaš obstanka, nimaš počitka.

A: Kaj pa recimo finančno področje? Se je kaj spremenilo?

B: Jaz sem taka, da če bi imela na razpolago 100 evrov na mesec, bi znala z denarjem razpolagat. Tako da, bolj kot denar, me obremenjuje časovna stiska.

A: Imaš še kakšne hobije?

B: Ne. Ne utegnem. Še na telovadbo, katero imamo obvezno na faksu, ne morem hodit. Med študijskimi počitnicami mogoče bi lahko, ko je tudi partner prost. Čez leto pa ni časa. Ali imam jaz vaje, ali jih ima partner, ali pa nismo imeli varstva. Včasih grem zvečer ven, ko Eva že spi. Ali pa grem do prijateljice.

A: Ste naredili kakšne prilagoditve v vsakdanjem življenju, po tem ko ste postali študentska družina?

B: Pred porodom, sem jaz živela v domu na Litostrojski, partner pa je zdaj drugo leto tukaj v študentskem domu. Eno leto sva že v tem apartmaju, pred tem pa sva nekaj časa živela še v domu 11. Dokler hodiš s fantom je lepo, ko pa enkrat začneš živeti z njim in ga boljše spoznaš, je katastrofa. Tako, da je bilo veliko prilagoditve tudi med nama. Njegov način življenja, moj način življenja sta se spremenila in prilagodila eden drugemu oziroma najinemu otroku. Naslednja prilagoditev je ta, da ne delam več, ne utegnem delat preko študentskega servisa. Saj če bi imela vrtec, bi še nekako šlo, ampak ker ga nisem dobila, res nimam možnosti delat.

A: Imate širšo družino? Kje živijo? Kaj pa partnerjevi svojci Ste z njimi povezani?

B: Moja družina mi veliko pomaga. Z denarjem mi pomagajo, z varstvom mi pomagajo, poleg tega imam tudi v Ljubljani eno sestro, ki je absolventka in mi tudi ona veliko pomaga, predvsem z varstvom.

A: Glede na vaš način življenja, bi lahko rekli, da živite enakovredno oziroma enako kakovostno, kot ostale oblike družin? Če ne, na katerih področjih se počutite depriviligirane?

B: Ja, jaz mislim, da sem precej depriviligirana. Jaz na primer nisem imela možnosti izrabiti porodniškega dopusta. Jaz sem morala iti na faks, ko je imela hčerka 7 mesecev, ne glede na to, ali sem želela ali ne. Če pa bi bila zaposlena, bi lahko bila s svojim otrokom eno celo leto. Pa tudi kar se tiče vrtca. Če bi imela nekje stalno prebivališče, bi bilo boljše. Oziroma saj si tudi lahko uredim stalno prebivališče v Ljubljani, ampak s tem izgubim dom. In se mi to ne splača. A: Misliš, da so študentske družine v Sloveniji dovolj dobro raziskan problem?

B: O družinah se veliko govori, nič pa ne naredi. Glede varstva ni popolnoma nič urejeno za študentske družine. Pred leti je celo bilo, ampak ni več, so ukinili. Tisti, ki so dobili vrtec in so bili rojeni pred letom 2008, so rešeni, drugi pa se znajdemo, kot se lahko.

A: Mislite, da je v Sloveniji dovolj organizacij, ki se posvečajo problematiki in težavam študentskih družin? Kakšne izkušnje imata vidva?

B: Ja, jaz sem se trenutno obrnila na ŠOU, da mi svetujejo kaj lahko naredim v mojem primeru, ko nisem dobila varstva. Pa tudi, ko ni bilo razumevanja s strani fakultete, so s strani ŠOU-a klicali na univerzo in jim povedali, da mi kot mami pripada dodatno leto. Tako da, zdaj čakam, da gredo izpiti mimo, da mi odobrijo vsaj pogojni vpis v naslednji letnik. Ne zdi

se mi pravično, da so razlike med faksi. Na primer poznam primer, ko je mamica študentka na fakulteti rekla, da ima otroka, se je lahko dogovarjala in polagala izpite sproti. Meni na faksu pa nič ne spregledajo. Pa tudi zakoni so zelo nejasni. Jaz še vedno ne vem točno kakšen je ta status mirovanja. Eni pravijo, da ti status mirovanja pripada takoj tisto leto ko rodiš, drugi pa pravijo, da ti pripada, dokler imaš starševski dodatek, to pomeni, eno leto. Na primer, jaz sem rodila februarja 2009 in naj bi imela status mirovanja do februarja 2009, ampak na našem faksu tega ne odobrijo, ker jaz bi mogla roditi septembra, če bi lahko status mirovanja dobila oktobra do oktobra. Rekli so mi, da sem pač imela smolo, ker sem rodila februarja. Potemtakem bi jaz imela samo pol leta časa za narediti vse izpite in vse študijske obveznosti, ki so mi ostale zaradi časa mirovanja. Mislim, da bi morali še kak zakon dodat, ki bi bil bolj natančen in bolj pisan na kožo mamicam študentkam. Moral bi obstajati en okviren zakon, ki pa se prilagaja glede na vsako situacijo posebej.

A: Kaj pa organizacij, ki vam pomagajo, svetujejo, je dovolj?

B: Ne vem, koliko jih je. Obstaja Klub študentskih družin, ampak tudi tam obljublajo varstvo, pa ni nič iz tega. Tako da, na njih se ne zanašam. Enkrat v mesecu nam Karitas pomaga, ko dobimo hrano in obleke. Na primer, v mojem primeru, ko nisem dobila vrtca, se resnično nimam na koga obračat. Prošnjo si mi zavrnilo, pritožbo tudi in trenutno sem na 215. mestu za vrtec in to pomeni, da niti naslednje leto ne bomo sprejeti v vrtec. Jaz pa rabim vrtec oktobra. In nimam se na koga obrniti.

A: Kaj pa boš naredila v tem primeru? Si že kaj razmišljala?

B: Jankoviču bom pisala. Pa tudi po medijih smo bili veliko in se je veliko razpisalo o tem, ampak kljub temu nihče ne prisluhne ali pomaga.

A: Kaj pa na splošno glede vašega življenja, ste zadovoljni? Mislite, da dovolj dobro živite?

B: Tukaj se imam lepo. Se dobro počutim. Obremenjujejo me obveznosti, pa faks, otrok doma, časa nimam. Napeta sem. Preobremenjena.

A: Se vam zdi, da je za študentske družine dovolj poskrbljeno? Če ne, katera področja bi izpostavili kot najbolj problematična?

B: Ni poskrbljeno. Jaz na primer nimam možnosti varstva. Torej ni poskrbljeno. Pa tudi razumevanje s strani javnosti primanjkuje. Na primer, ko smo bile s hčerko v časopisu Žurnal, sem opazila po internetu komentarje, da naj študent študira in naj nima otrok. Kruti komentarji, ki so me zelo prizadeli. Ne razumem ljudi, zakaj so tako nerazumevajoči. Podpora manjka, razumevanje manjka. Finančne podpore je premalo. Težave rešujem bolj kot pri organizacijah, ali pa z zakoni, pri prijateljicah. Skupaj med sabo prijateljice rešujemo težave. One imajo največ posluha. In najbolj razumejo. Jaz sem že iskala pomoč in odgovore tudi pri

organizacijah. Na primer, ko so bile stojnice, kjer si lahko kaj vprašal, sem vprašala, ampak nihče mi ni znal odgovoriti. Vsi so mi dajali samo neke številke, kamor naj se obrnem, nihče pa mi ni znal konkretno povedati. Nihče se noče nekaj posebej ukvarjati s študentskimi družinami. Nobenega ne zanimajo. Pa tudi ko smo imeli stojnice v centru, ko so naši otroci pripravile izdelke, ki smo jih podarjali za prostovoljne prispevke, nismo veliko dobili. Vsi so šli samo mimo. Vedno imam pred očmi rumen plakat, kjer gor piše »šola ali družina« in »ali« je prečrtan in piše namesto »ali« »in«. In ta plakat nikakor ne drži.

A: Kje se pa pojavlja ta plakat?

B: Recimo v zdravstvenih domovih, na ginekološkem oddelku itd.

A: V nadaljevanju me bo zanimalo stanovanjsko področje. Rada bi vedela, kakšen je tip stanovanja, v katerem bivate?

B: To je apartma, dvosoben. Običajni apartma študentski. Razlika je samo v tem, da imava obe sobi midva, ker imava oba status.

A: Kaj pa v primeru, da ti ali on izgubita status, kaj bi naredila v takšnem primeru?

B: To se nama lahko že letos zgodi, če meni ne odobrijo pogojno vpis v 3. letnik in izgubim status. V tem primeru se moram jaz izselit. Izgubim tudi štipendijo, bone. Sicer jih je veliko tukaj tudi na črno, dokler ni komisije. To bi se dalo, je pa problem, da npr. če jaz izgubim status, bi moral partner dat vlogo oziroma prošnjo za samohranilski apartma, sicer pa bi prišla sem še ena družina. Jaz si tega v enem apartmaju sploh ne predstavljam. Že tako je ta prostor tako majhen, premajhen že za naju, kaj bi šele bilo, če bi bila jaz npr. noter na črno, pa še partner od tiste druge, ki bi se preselila sem, namesto mene.

A: Pa se to dejansko dogaja, da dajejo v en apartma več družin?

B: Se, ja. Poznam en primer, ko je fant oziroma partner moje znanke z dvema otrokoma izgubil status in so v apartma dodelili še eno mamico z dvema otrokoma. Tako so bili v enem apartmaju štirje otroci.

A: Koliko časa že prebivate v študentskem domu za družine in koliko časa boste še prebivali? Kakšni so stroški bivanja?

B: Bova dokler bova imela status, to je vsak še 2 leti, če gre vse po planu. Sva pa tukaj od decembra 2007. Soba sva dobila že pred porodom, ker sem dala prošnjo prej. In ker sva bila sama v apartmaju, so nama pred porodom, dodelili še dve sostanovalki in jaz sem bila zaradi tega ekstremno živčna. Niti sobice otroške si nisem mogla urediti tako kot bi si želela.

A: Koliko pa plačujeta ta apartma? Vsak 100 evrov. Na osebo je 70 evrov in za otroka je 60 evrov.

B: Prosim povejte kaj o tem, kako bivate, ste zadovoljni s stanovanjem?

A: Premajhno je. Kuhinja je miniaturna, v hladilnik nimam kaj postaviti, ker je tako majhen. Tudi kopalnica je premajhna. Pa zasebnosti nimaš tukaj. Skozi vrata se sliši vsak pogovor. Otroke se sliši, ko jočejo in to ponavadi ravno ob nepravem času, ko se učiš.

B: Se vam zdi, da vam v stanovanju kaj primanjkuje?

B: Okna je potrebno zamenjati. In baje jih tudi bodo. Prebelit bi bilo potrebno. Sam ponavadi kar sami pleskamo, ampak to je pač en strošek več. Izolacija bi morala biti, ker se sliši vsak pogovor. In to je zelo zelo moteče.

A: Imate še kakšne druge težave?

B: Hrupno je precej, ker so okna obrnjena proti igrišču. In hrup hčerko velikokrat zbudi. Pa tudi ščurki nas pridejo večkrat obiskat. Moti me tudi to, da so apartmaji med seboj zelo različni, kljub temu da plačujemo isto ceno. Eni imajo celo balkon, drugi majo več svetlobe, itd. Kar se pa najemnine tiče, se mi zdi zelo kruto, da moram tudi za otroka plačevati.

A: Kakšna se vam zdi okolica bivalnega prostora? Je prostor primeren za majhne otroke in za družine? Imate v bližini na razpolago otroška igrišča oziroma igralne površine?

B: Otroška igrišča so slaba, igralni sploh ni. Mi se ponavadi gremo igrati v park Tivoli ali pa v živalski vrt. Drugače Rožna dolina kot lokacija je super. Imaš blizu menzo, center, vse kar potrebuješ.

A: Se vam zdi moteče, da živite v neposredni bližini drugih študentskih domov?

B: Ja, večkrat se zgodi, da se pod našim blokom nahajajo ostali študenti, ki popivajo. Moti me njihov hrup. Sicer me pa ostali študenti ne motijo, ker imam zaradi tega tudi jaz družbo. Ne zdi se mi nič posebej sporno, če smo mešani, družine in ostali študenti. Čeprav se je enkrat nekaj govorilo, da bodo naredili študentski dom samo za družine, pri živalskem vrtu.

A: Pa se ti zdi to primerno?

B: Po eni strani ja, čeprav jaz sem še vedno študentka, četudi sem mamica in mi kar ustreza tale družba, ki jo imam tukaj. Tukaj imam prijatelje, sestro, sošolke, mislim, bi jih kar pogrešala, če bi bili ločeni. Pa tudi hčerko mi večkrat varujejo, ker so tukaj v bližini.

A: Ampak saj v takšnem primeru nebi bila izolirana? Ravno tako bi bili študenti, ampak pač same mamice?

B: Ja, sej po eni strani bi bilo lepo, primerno. Ampak po drugi strani sem jaz še vedno študentka in rada živim študentsko življenje. Ko pa bom doštudirala, bom raje bolj umirjeno živela. Za zdaj mi pa kar ustreza, če sem med študenti. Imam rada, da je živo, da se nekaj dogaja.

A: Kaj pa po študiju, kje boste živeli? Imate morebiti že rešen problem bivanja?

B: Ne.

A: Pa vas skrbi, kako boste rešili stanovanjski problem, ko se boste morali odseliti iz študentskega doma?

B: Me skrbi ja. Po eni strani si mislim, da bom lahko doma, dokler ne najdem službe in nekaj zaslužim.

A: Torej se zanašiš na pomoč staršev?

B: Ja, imam srečo njih. Če jih nebi bilo, bi bil velik problem.

A: Ali že zdaj v času študija razmišljate o tem kako boste rešili stanovanjsko vprašanje po končanem študiju?

B: Ja, velikokrat razmišljamo o tem kje bomo, kako bomo.

A: Kje predvidevate, da boste stanovali po končanem študiju?

B: Mislim, da je edina rešitev ta, da začasno gremo v Kobarid k mojim staršem in smo tam, dokler ne bomo imeli omogočeno iti na svoje. Pa tudi naši starši nam bodo prav gotovo zelo radi pomagali iti na svoje. Brez njih pa mislim, da nebi zmogli sami.

A: Menite, da imate kot študentske družine dovolj možnosti izbire pri reševanju stanovanjskega problema v prihodnosti? Imate mogoče kakšne predloge kaj bi bilo potrebno izboljšati na področju stanovanjske problematike mladih študentskih družin po končanem študiju in tekom študija?

B: Kake dodatne organizacije bi morale obstajati, ki ti svetujejo, pomagajo pri iskanju kakega stanovanja. Morala bi obstajati tudi stanovanja prav za mlade družine. V oglasih celo najdeš oglase, kjer ne želijo oddajati študentom sob. Moralo bi biti omogočeno vsaj to, da npr. če izgubiš status, imaš še eno leto možnost podaljšanja bivanja.

A: Kaj pa menite o svojem finančnem položaju? Ste zadovoljni?

B: Meni se zdi, da je zelo pomembno kako znaš z denarjem delat. Midva imava štipendijo 230 evrov vsak in dobiva še otroške dodatke 125 evrov. Tako da imava skupaj približno 600 evrov mesečno. Mislim, da moreš znat z denarjem.

A: Ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete in želite?

B: Kar potrebujemo ja, kar želimo pa ne.

A: Kakšne stroške imata in kako shajata z njimi? Na primer, za kaj vse ste porabili denar v prejšnjem mesecu?

B: Hrana, boni, pleničke, ostale stvari za stanovanje. Ampak jaz res ne kupujem nepotrebnih stvari, ampak zgolj najnujnejše. Ne grem vsak dan v trgovino, ampak samo ko zmanjkajo stvari.

A: Kako razporedite svoje dohodke za različne potrebe?

B: Pazim na denar in ne zapravljam za nepotrebno.

A: Ali lahko varčujete?

B: Tudi ja. Jaz varčujem na primer za dopust poleti. Prav se mi zdi, da imam nekaj denarja na strani.

A: Imaš dovolj denarja, da lahko varčuješ?

B: Skromna sem. Ne trošim.

A: Za katere stvari vam morda trenutno zmanjka?

B: Rada bi imela avto. Sicer sva ga imela, ampak so ga nama ukradli en mesec preden sem rodila. Tako da zdaj imava enega starega in se ne počutim ravno varno v njem.

A: Kaj pa za počitnice imata dovolj denarja?

B: Jaz za počitnice hranim denar skozi celo leto, zato da si pol na koncu leta nekaj privoščim. Ampak četudi zmanjka denarja vem, da lahko na starše računam. Pa tudi karkoli drugega bi si želela, mislim, da bi mi starši pomagali.

A: Se morate čemu odreči, ker za to nimate dovolj denarja?

B: Ja, moram se konstantno odrekat. Ponavadi predvsem sebi odrekam zato, da kupim lahko hčerki kakšno stvar.

A: Pogrešaš to, da bi si privoščila na primer, kino, frizerja, nove obleke?

B: To je stvar tega kakšen tip človeka si. Jaz grem k frizerju zelo redko. In tukaj ne čutim nobenega pomanjkanja. So pa stvari, ki jih pogrešam, seveda.

A: Koliko denarja vam zmanjka, da bi si lahko tovrstne zadeve privoščili?

B: Morala bi imeti samo jaz vsaj 500 evrov, tako da bi lahko živela normalno kot vsak študent.

A: Kaj naredite, če vam zmanjka denarja za nujne stvari? Se obračam na starše. Samo starše? Kaj pa kakšni prijatelji? Ali kdo drug?

B: Če bi vprašala kakega prijatelja, bi mi pomagal. Sicer bi najprej starše vprašala, ampak mislim, da bi tudi od prijateljev dobila pomoč. Starši mi res veliko pomagajo. Kupili so mi pralni stroj, pa vsaki mesec mi plačujejo najemnino študentskega doma. Če bi sama plačevala dom, bi bil pa že problem z denarjem.

A: Kako pogosto se obračate na starše in kako pomembno oceniš njihovo pomoč?

B: Vedno se obračam, vsak mesec mi kaj pomagajo, dom plačujejo, dajejo za hrano, pomagajo pri varstvu. Pomembna je njihova pomoč, kajti če njih nebi bilo, bi bila moja plača in moja skromnost veliko premalo. Ne bi se mi izšlo.

A: Se vam zdi, da imate dovolj pomoči s strani raznih organizacij in s strani države? Kaj vam ponujajo in kako ocenite tovrstno pomoč?

B: Imaš lahko občinsko pomoč, ampak to je od občine do občine različno. Jaz koristim zgolj štipendijo in otroški dodatek. Za socialno nisem zaprosila, ker niti nebi dobila, ker to se šteje u bistvu tudi na tvojo prvotno družino oziroma stroške na moje starše. Zakoni so malo nejasni. Če sem zdaj jaz družina, bi lahko samo nas gledali. Te pomoči so majhne in ena izključuje drugo. Dobro moraš premisliti kaj se ti splača. Ali je boljše da delaš, ali je boljše da prejemaš socialno pomoč.

A: Imate možnost kako zaslužiti več denarja?

B: Ne. Trenutno ne.

A: Imate mogoče kakšen predlog, kako bi se dalo rešiti finančni problem pri študentskih družinah?

B: Lahko bi bile kakšne dobrodne akcije. Lani so v Stični zbirali dobrodelno za študentske družine. Ali pa da bi se vrtec in varstvo uredilo, bi bilo dovolj. Da bi lahko sama delala.

A: Kakšno je pa vaše socialno omrežje? S kom se najpogosteje družiš? Kdo ti pomaga na primer, če si žalostna, če potrebuješ pogovor, nasvet?

B: Jaz hodim na terapijo k eni terapevtki. Ali pa k prijateljicam.

A: Kdo vam najpogosteje priskoči na pomoč, ko le to potrebujete? Na kakšen način vam pomagajo?

B: Prijateljice, sosede, sestra. Da me razumejo, se z mano pogovarjajo, mi pomagajo pri varstvu hčerke, ko imam obveznosti.

A: Kako preživljate prosti čas in s čim se ukvarjate?

B: Nimam ga. Samo zvečer. Takrat pa sem tako utrujena, da samo zaspim. Tako je ponavadi.

A: Je kakšna stvar, ki te veseli, ki pa je ne moreš izvajati?

B: Rada bi kuhala, rada bi hodila plavat. Plavanja si ne morem privoščiti, ker je predrago.

A: Si imela v preteklosti kakšne hobije, ki si jih zdaj opustila?

B: V srednji šoli sem imela ogromno hobijev. V Ljubljani pa sem vse to izgubila.

A: Za katere dejavnosti ti najbolj primanjkuje čas?

B: Že samo za sebe mi primanjkuje časa. Da bi si vzela čas zase. To mi primanjkuje. Ali pa za učenje.

A: Menite, da imate dovolj časa za študijske obveznosti?

B: Ne. Čas imam zvečer, ampak zaspim vedno pri zvezkih.

A: Kako bi ocenili dodatne možnosti, ki vam jih nudi država, na področju študija?(npr. dodatno leto študija zaradi materinstva) Se vam zdi to dovolj?

B: Ne vem. Na našem faksu teh bonitet ne upoštevajo. Težko se je karkoli zmenit. Jaz imam s faksom zelo slabe izkušnje. Nimajo posluha.

A: Hvala. To je vse kar mene zanima, bi še sama kaj dodala? Mogoče kak predlog, ki bi lahko izboljšal vašo študijsko problematiko?

B: Kot Študentka mamica bi morala imeti možnost dodatnih izrednih izpitnih rokov. V času študijskih obveznosti oziroma predavanj in obveznih vaj, bi morale mamice študentke imeti možnost nekje pustiti otroka v varstvu. Predvsem to. Če se česa spomnim, te dodatno obvestim.

A: Hvala.